5.6. 1910

1922 betalende deltagere

Forstander **Stig Bredstrup**, Jonstrup seminarium, talte om de 3 ord, som kaldes Grundtvigs program, nemlig jævnt, muntert og virksomt. Jævnhed – at være sig selv, ikke påtaget. Munterhed – plads til sollys og glæde, samt modtagelig for indtryk. Virksomt liv – som ikke stivner, men udvikler sig og tager imod indtryk. Alt sammen til folkegavn og grøde.

Forstander **Johan Borup**, København, talte om Bjørnstjerne Bjørnson og hans digtning, hvor han stræbte på at se de store ting udefra og fortolke dem.

Pastor **Krebs Lange**, Sydstevns, talte om jul, påske og pinse med deres salmedigtere Brorson, Kingo og Grundtvig, herunder at man bør kunne fejre alle 3 højtider.

Pastor **Ravn Jensen**, Toksværd, talte om den åndelige retfærdighed overfor den juridiske.

5.6. 1911

2081 betalende deltagere

Pastor **H.P. Meinertsen**, Mern, bød velkommen og talte kort om de store tanker, et lille folk kan få, og som var med til at give indhold til grundloven i 1849 – her i 100-året for Monrads fødsel.

Forstander **Axel Rosendal**, Lyngby, talte om de gamle folkefester og deres oprindelse. I meget gamle dage mødtes de unge til idræt, de ældre til gådegætning, tale og sang. Der kom helgenfester, markeder og dans. St.St. Blicher gav folfesterne nyt liv med folkemøderne på Himmelbjerget.

Censor **P. A. Rosenberg**, København, talte om digteren Goethe og hans betydning for den danske litterære guldalder.

Pastor **Jørgen Falk Rønne**, København, talte om sin hans oldefar som præst i Lyngby i rationalismens tid. Han var meget optaget af sit landbrug, sognets skolevæsen og dets fattigvæsen. Efter mange år som præst oplevede han en ændring af sin person til det meget åndelige/kirkelige.

5.6. 1912

2214 betalende deltagere

Provst **H. P. Hansen**, Store Fuglede, talte om den jyske bonde Niels Jokum Termansen, som blev kaldt Danmarks mest lærde bonde. Han var folketingsmand i 20 år.

Forstander **Peder Jørgen Madsen Vinther**, Silkeborg seminarium, talte om den norske digter Henrik Bergeland, som holdt meget af blomster, men kæmpede for de fattige og fortrykte, samt mod uretfærdighed.

Rigsdagsmand **H. P. Hansen-Nørremølle**, Sundeved, talte med djærve ord sønderjydernes sag og om tyskernes modstand mod, at han som medlem af rigsdagen i Berlin holdt taler i Danmark. Tyske forsøg på at knægte retten til eget sprog gik ikke godt. Danskheden blev undertrykt på mange måder, herunder ved statslige opkøb af jord, som tyskere kunne overtage fordelagtigt. Man har dannet en sprogforening og kreditforening, samt sendt mange unge på danske højskoler.

5.6. 1913

2127 betalende deltagere

Pastor **Th. Helweg**, Idestrup, talte om danskerne i Amerika. Han havde anbragt Stars & Stripes ved siden af Dannebrog, da danskeren Abraham Marcussen egentlig var ophavsmand til dette flag. Han talte om viljen til samarbejde på tværs af stater og kulturer.

Højskolelærer **Johannes Monrad**, Ryslinge, talte om det i politik nødvendige og under ansvar at gå på akkord (indgå forlig), om forsvarssagen, den almindelige valgret, menighedsrådsloven og om undervisningspligten.

Forstander **Morits Madsen**, Rødkilde højskole – der kort efter tiltrådte som forstander på Brøderup højskole – talte om udviklingen i de sidste menneskealdre og opfordrede hver enkelt til at afklare sit gudsforhold. Grundloven er ikke perfekt, men vi må glædes over alt det gode i den og arbejde på at rette skavankerne. Det er friheden, grundloven, der har givet pulsslaget ind i folke-legemet og taget alle disse kræfter i brug.

5.6. 1914

2081 betalende deltagere

Professor **Karl Larsen**, København, talte om den danske soldat i 1864, både fra landet og byen, samt officeren. Foredraget indeholdt mange citater og billeder, men kunne ikke refereres.

Professor **Edvard Lehmann**, Lund: Et lykkeligt folk er sundt og stærkt, Danmark har været et hærget land, undertiden slet regeret, men det har hver gang rejst sig efter sine nederlag. Valdemarernes tid var god for landet, også renaissancen under Frederik II, mens Christian IV styrtede landet i ulykke. Bernstorff'erne skabte gode forhold, mens Frederik VI næsten uden kamp tabte Norge. I 1864 vidste Danmark ikke, hvem vi indlod os med og hvilken magt, Prøjsen var blevet. Det er vigtigt, at landet og dets borgere er økonomisk uafhængige ved at kunne betale sin gæld.

Pastor **Niels Jensen**, Jernved, talte om Dronning Dagmar stiftelsen, om hendes store personlighed og den indflydelse, hun fik.

Grundlovsmøde 5.6.1910

Folkemødet i Mogenstrup Skov

Søndag den 5. Juni (Grundlovsdagen).

Mødet begynder Kl. 2½ med **Taler** af Seminarieforstander Stig Bredstrup, Forstander Joh. Borup, København, og Præsterne Ravn Jensen, Toksværd, og Krebs Lange, Sydstevns Frimenighed. **Et Orkester vil musicere** paa Festpladsen, hvor der kan faas ikke-spirituøse Drikke. Madkurve kan medbringes. I Tilfælde af ugunstigt Vejr holdes Mødet i Salen paa Kroen. Adgangen betales med 35 Øre. Cyklestald og godt Staldrum forefindes.

Dam, Brøderup; **Mejnertsen**, Mern, **J. Bendtsen**, Bonderup; **Schmidt**, Ny Holsted; **H. P. Nielsen**, Kærebæk; **J. P. Larsen**, Ring; **J. Nielsen**, Eskildstrup; **J. Madsen**, Baarse; **A. Larsen**, Lundby; **Halse**, Vordingborg; **H. Petersen**, Sværdborg; **P. Christensen**, Skibbinge; **J. P. Larsen**, Lillenestved; **L. P. Rasmussen**, Vallensved; **J. Hansen**, Abbednæs; **P. Frandsen**, Dysted; **Christiansen**, Staunstrup; **Lorck**, Nestved; **R. Petersen**, Sipperup; **Petersen**, Redaktør, Præstø; **Rs. Jensen**, Ugledie; **Andresen**, Fodby; **Fr. Olsen**, Blangslev; **Arnholtz**, Nestved.

Næstved Tidende 31.5.1910

Næstved Tidende den 6.6.1910:

Folkemødet i Mogenstrup.

Som tilfældet har været de fem foregående år havde Indbyderne til folkemødet også i år på 5. junidagen glæde af mødet og dets forløb. Vejret var så godt, som ønskes kunne; besøget var stort, antagelig op mod 3000 mennesker, og som sædvanlig var det lykkedes at skaffe dygtige ordførere, der evnede at fængsle opmærksomheden helt ud til den store forsamlings ydergrænse.

Mødet indledede på Indbydernes vegne af

Forstander Dam,

Brøderup Højskole, med et velkommen til den store forsamling. Vi glæder os - tilføjede hr. Dam - over den stadig voksende tilhørerkreds, der viser, der er en trang til stede her i Sydsjælland til sådanne sammenkomster. Lad os ønske, der må komme et godt samarbejde i stand mellem talere og tilhørere, der forhåbentlig er mødt med lidt feststemning. Feststemning er i modsætning til fortrykthed den åbne, oplukkede sjæls stemning, under hvilken alle hjertedøre står åbne. Ikke mindst 5. junidagen skulle kunne skabe feststemning, når vi erindrer, hvilke goder denne dag har bragt os. Vi har nylig gennemgået en hård politisk valgkamp, der måske i nogle tilfælde har fremkaldt bitre stemninger. Måtte dette møde bidrage til at udjævne sådanne bitre stemninger og samtidig oplade øjet for alt det gode, vi er fælles om her i vort fædreland, da ville det have sin betydning, netop på det tidspunkt, det holdes.

Efter at sangen

"Stræk din fod"

var afsunget talte

Seminarieforstander Stig Bredstrup, Jonstrup,

om de tre ord i en af Grundtvigs sange, der er kaldt hans *pædagogiske program*. Da Grundtvig en gang ville udtrykke, hvad der var målet for hans opdragelse, skrev han sin sang: "Et jævnt og muntert, virksomt liv på jord". Disse tre ord: Jævnt, muntert, virksomt, indeholder Grundtvigs pædagogiske program. De ord kan synes ret forskellige, men ligger i virkeligheden i samme plan således, at det tit kan være vanskeligt at afgøre, hvad der er årsag, og hvad der er virkning.

Det første af disse tre ord: *Jævnhed* er et udtryk for det modsatte af opstyltethed. At leve jævnt er det modsatte af at leve fornemt, d.v.s. leve således, at man føler, der er en kløft mellem sig og den store part af det øvrige samfund. Årsagen hertil kan være forskellig: Penge, fødsel, kultur etc. Den fornemhed, der har sit udspring fra denne sidste, kulturen, er undertiden den værste. Under alle omstændigheder er det fornemme liv i større eller mindre grad lagt an på dette: Ikke at være sig selv. Man søger at give sig ud for mere, end man er, alt sammen i modsætning til jævnheden og til dette *at være sig selv*. Dermed skal ikke være sagt, at alle dem, der er sig selv, er gode mennesker; men er vi ikke os selv, er vi ikke gode. Disse sidste har måske gode forsætter, men de gennemføres ikke. Disse mennesker tager tilløb, men standser hurtigt. Et sådant liv på det ujævne fører ikke til noget godt. I modsætning hertil har vi livet på det jævne, som Grundtvig stiller som nr. 1 i sit pædagogiske program.

Man vil måske spørge, om Grundtvig var særlig egnet til at tale om livet på det jævne, han, hvis liv undertiden var nede på bunden af bølgedalen og til andre tider oppe på toppen af bølgebjerget. Det er rigtigt; men lige så sikkert er det, at Grundtvig elskede livet på det jævne og forstod at værdsætte det.

Et *muntert liv* var det andet, Grundtvig ønskede al sin æt og pønsede på at forberede hos sine egne børn. Et muntert liv vil sige et liv, i hvilket der er plads til sollys og glæde, et liv, der er modtageligt for "alt stort og skønt herneden", og som har blik for værdier.

Taler 1: Forstander **Stig Bredstrup**, Jonstrup seminarium
http://www.denstoredanske.dk/Dansk_Biografisk_Leksikon/Uddannelse_og_undervisning/Seminarieforstander/Stig_Bredstrup

Taler 2: Forstander **Johan Borup**, København
http://www.denstoredanske.dk/Dansk_Biografisk_Leksikon/Uddannelse_og_undervisning/H%C3%B8jskoleforstander/Johan_Borup

Taler 3: Pastor **Krebs Lange**, Sydstevns

Taler 4: Pastor **Ravn Jensen**, Toksværd

1922 betalende voksne deltagere a' 0,35 kr.

Stig Bredstrup

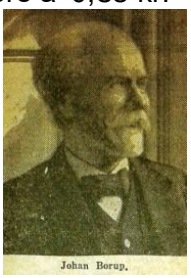

Johan Borup.

I modsætning til det muntre sind har vi det tunge sind, undertiden det sure sind. Det kan være strengt at omgås mennesker, som er tungsindige eller sur-sindede; thi disse egenskaber har en særlig evne til at brede sig videre til de nærmeste omgivelser.

Nogle har ment, at munterhed var uforenelig med alt, hvad der betegnes som alvor. Det mente man f.eks. i munkevæsnet. De gamle munke var ikke muntre; de erindrede stadig hverandre om dette: Husk du skal dø! Og alt, hvad der bidrager til at holde sindet muntert, er kun i stand til at udsætte tanken om dette punkt.

I modsætning til munkene ønsker vi med Grundtvig, at der må være munterhed i menneskelivet. Unge piger plejer i høj grad at være oplagt til munterhed, som Bjørnson har skildret det, f.eks. i "Arne". Skulle munterhed være uforenelig med alvor, ville menneskelivet blive ganske utåleligt. Helt op under de hvide hår skal vi søge at bevare sindets munterhed.

Endelig for det tredje taler Grundtvig om *det virksomme liv* som noget, vi skal ønske os selv og vor slægt. Et flittigt og arbejdsomt liv. Dog er det ikke særlig dette, Grundtvig tænker på, men derimod et liv, som ikke stivner i ensidighed, og som er åbent og modtageligt for det store og skønne hernede. Et liv, hvor alle gode kræfter får lov at komme til vækst og udvikling. Vi kender, at uvirksomhed kan blive en kilde til meget mindre godt. Det uvirksomme liv kan ligefrem blive en forbandelse; thi, hvor der ikke er virksomhed, bliver der død. Det gælder legemligt, og det samme gælder i åndelig henseende. De gode forsætter bliver tilintetgjort ved uvirksomhed. Den store naturforsker Charles Darwin fortæller, hvorledes han som ung havde stor interesse for poesi. Han var en ligefrem lidenskabelig læser af de store forfatteres værker, navnlig Shakespeare. Men efterhånden som tiden gik, mistede han denne interesse. Han undredes derover, og han beklagede det. Under hans stadige syslen med dette: Ud af kendsgerninger at udlede almene love svandt hans litterære interesser bort og blev til intet. Det var virksomhed i den bestemt afgrænsede, ensidige retning, der var årsagen hertil.

Grundtvig ønsker al sin æt ikke alene det jævne og muntre, men også det virksomme liv. Det var begyndelsen på sangen, men afslutningen på samme sang kom først mange år senere, da Grundtvig var en gammel mand. Efter anmodning af Ernst Trier, Vallekilde (højskole), skrev han denne afslutning, der blev formet således:

Om kort, om langt blev løbebanen spændt,
Den er til folkegavn, den er til grøde;
som godt begyndt er dagen godt fuldendt,
og lige liflig er dens aftenrøde.

Grundtvig vil med disse linier sige, at selv om man har levet et jævnt og muntert, virksomt liv på jord, har man ikke dermed nået målet. Der hører mere til. Der hører det til, at enhver især lever sit liv således, at det bliver til folkegavn og folkegrøde. Det gælder ikke alene folkets kårne mænd, men også vi småfolk, der må gøre vort arbejde i dygtighed og trofasthed.

Kongstanken er ikke at herske, men at give sig hen og ofre sig for andre. Det kommer ikke an på, om man lever kort tid eller længe, men derimod, at det bliver til gavn og grøde. Lad os ønske dette for hverandre på denne vor folkelige festdag, at vi må leve vort liv, så det ikke alene bliver til gavn for os selv, men også for andre.

"Ja, vi elsker dette landet"

Forstander Borup, København,

talte dernæst om Bjørnstjerne Bjørnson som digter. I sin indledning skildrede hr. Borup Bjørnsons første møde med os danske, og hvorledes han kom herned med sit friske sprudlende humør, og hvad hans ærinde hos det danske folk var. I et livfuldt foredrag tegnede taleren et billede af den store digter, som i modsætning til andre digtere holdt af at se tingene på afstand, når han skabte stof til sine store værker og sine bedste sange som den norske nationalsang "Ja, vi elsker dette landet" og hans ypperlige sang til hjemmets pris: "Jeg kører frem gennem strålefryd". De poesifulde vendinger, i hvilke forstander Borup søgte at gengive hovedindholdet af disse Bjørnsonske kernesange, lader sig ikke gengive i et referat. Det gælder i øvrigt for hele dette foredrag. Det var af den art, at det skulle høres, for at få noget udbytte ud af det. I en gengivelse på papiret kommer det aldrig, blot tilnærmelsesvis til sin ret.

Taleren sluttede med at udtale det håb, at vi danske aldrig måtte glemme den røst, der havde lydt fra den store solforkynder og opvækker, som Bjørnson var. (Bifald.)

Efter sangen:

"Udrundne er de gamle dage."

holdtes en times pause, under hvilken der afholdtes aftensmåltid, for de flestes vedkommende omkring de medbragte madkurve rundt om i den smukke skov.

Ved mødets fortsættelse kl. 6 talte

Frimenighedspræst Krebs-Lange, Stevns,

der mindede om de tre højtider: Påske, pinse, jul, og hver deres særlige digtere: Kingo, Grundtvig og Brorson. En tilsvarende deling havde man foretaget af den danske menighed, men denne tredeling var taleren ikke nogen tilhænger af. Et kristent menneske kan nemlig ikke leve udelukkende på den enkelte del af kristendommen, som knytter sig til en enkelt af disse tre højtider, men må tage det alt sammen med. Jul kan vel de fleste mennesker fejre. Hele dens stemning taler jo til det barnlige, der findes i ethvert menneske. Påsken ligger derimod adskillige mennesker fjernere med dens alvorlige tale om kors og pine og død. Vi har så svært ved at fejre den stille uge, og det er ikke så let for folk at synge Kingos gamle, tunge påskesalmer. Men kan vi kristne ikke få fat i det, påskeevangeliet taler til os, når vi ikke til pinsefesten og får aldrig del i den sandhed, lys og glæde, som ligger i den.

Også i den kristne menigheds liv er det som disse 3 fester gentager sig. Der er tider, vi kan kalde juletider, da menigheden synger højt om julebarnets fødsel. Der er andre tider, påsketider, da menigheden må følge sin

herre over Hebrons bæk, stå stille under Kristi kors og lære at lide for sin tid. Og der er pinsetider, da åndens sol stråler i al sin glans over menighedens liv.

Hvor gerne ville vi ikke tro, at vi i den danske menighed stod i eller foran en sådan pinsetid, men jeg tror det ikke. Vor tid er en vanskelig tid at leve i for kristne mennesker. Den er en sammenblandingens tid. Kristendom og verdslighed blandes ofte sammen, så det er vanskeligt at skelne det ene fra det andet, og det er ikke altid, kristne mennesker med en god samvittighed kan tage del i alt, der kommer frem i vort folkeliv, men alligevel også vanskeligt kan trække sig ud deraf. Denne sammenblanding gør, at den unge slægt vanskeligt kan få fat i, hvad det virkelig vil sige at leve et kristent liv. Skal der komme pinsetider i vort menighedsliv, må der rene linier til. Men vor tid er også en partiernes tid, og det vanskeliggør den samling af de kristne, som skulle give dem kraft. Det væsentlige, der skiller, fremhæves ofte så stærkt, medens man glemmer det væsentlige, som er fælles, og glemmer herrens ord om, at i hans faders hus er mange boliger, plads for livet til at røre sig på mangfoldige måder. Dog skal det vise sig, at det, der skiller, er småting mod det, vi er fælles om, men dette fællesskab skulle hjælpe til, at vi lærer at fordrage hverandre, selv om vi går forskellige veje. Det må vi lære for at nå til pinsetider. Vi må føle fællesskabet, og den tid vil sikkert også komme, da de kristne vil finde hverandre i fælles arbejde og kamp mod dem, der vil ødelægge det åndelige og kristelige liv i vort folk. De kristne skal ikke søge striden, men den vil komme af sig selv. Fred er heller ikke altid det bedste. Kamp og ufred viser i hvert fald tegn på liv og kræfter. Kristendommens sandhed skal man leve sig til. Derfor er den slags strid også spildt. Vor tid er en lunken tid, men gennem kampen vil det kolde og varme skille sig ud, dem der er for, og dem der er imod. Da vil der komme påskefester, som vil efterfølges af pinsetider. Påsketiden er altid en svær tid. Det er ikke så let at lide for sin tro, som at tilegne sig troens pinseglæder. Der vil måske komme tider med megen bitter strid og forfølgelse, men menigheden og den enkelte vil modnes derunder.

Også i den enkeltes liv kan vi genfinde disse 3 tider. Mange af os mindes vel juletiden i vor ungdom. Der klages nu ganske vist meget over ungdommens ukristelighed. Den har vel selv megen skyld, men en stor del af skylden ligger i hjemmene, hos forældrene, der alt for ofte glemmer det ansvar, de har påtaget sig for de unge ved dåben. Vi skal tale med børnene om, hvad der er skænket dem i dåben, så de senere kan have lettere ved at komme gennem de kampe, som vil møde dem, både mod ydre fjender og fjender i dem selv, med kraft til at gå gennem en påsketid og nå til en velsignet pinsetid.

"Jord, i hvis favn der hades og der myrdes."

Pastor Ravn-Jensen, Toksværd,

anførte bibelens beretning om den mand, der kom til Jesus for at få ham til at dømme i en arvestrid. Denne mand afviste Jesus med de ord: Hvem har sat mig til dommer og deler! Forholdet har vel været det, at manden, der kom til Jesus, vel ikke har haft retten på sin side efter den tids juridiske bestemmelser, men nok haft moralsk ret. Det kunne man jo mene, var et forhold, som Jesus kunne føle sig opfordret til at tage sig af. Når han ikke gjorde det, var det, fordi han ikke ville reformere det bestående samfunds borgerlige forhold. Han så vel, at den blodige uret, hans tid var så rig på såvel i de borgerlige forhold indadtil, som i det nationale med jødefolkets undertrykkelse, men han ville alligevel ikke optræde som socialpolitiker, som reformator. Han ville vel kun også have opnået at blive betragtet som oprører. Han ville noget større. Han sendte sine disciple ud mod evangeliet. Jesus ville ikke virke ved sociale reformer, men virke ved åndelige midler. Og der er styrke deri. Det er nemlig sandhed, at ånd er magt, som en af vore kendte politikeres valgsprog er. Selv de bedste love nytter ikke, når ikke det rette sind og den rette ånd er til stede i samfundet; når ikke tiden er moden dertil. Det kender vi jo fra vor egen historie og behøver blot at se på den sidste menneskealders politik. Herren har ved sin åndskraft beredt vejen for de love og reformer i samfundene, hvorved uretten er skaffet bort og retten vundet sejr. Men Jesus ville noget højere end politik, han ville frelse for menneskesjæle, det var det første og sidste for ham. Men det, han har udrettet ved sit evangelium, er så stort, at det rækker ikke alene til det åndelige, men også til det timelige. Hvor hans evangelium troes, har man ikke blot håbet om en salighed, men lykken og livsaligheden gæster os allerede her på jorden, under hvilke forhold vi end lever. Vi gør derfor ikke Gud nogen tjeneste med at være misfornøjede med vor tid og de forhold, vi lever under. Det er en stor misforståelse, at det blot gælder om at skabe misfornøjelse, som der tales så meget om. Lad os se vor tid med alle dens fejl, men lad os ikke blive hængehoveder. Vi skal tage mod den tid, Gud har givet os at leve i, og så skal vi leve vort liv således, at når vi går herfra, vi da kan sige tak til ham for det liv.

Forstander ***Dam*** rettede en tak til de to sidste talere såvel som til dem, der havde talt ved mødets første del. Dette 5.-juni-møde havde fået et lidt andet forløb, end mange måske havde ventet, men han var vis på, at tilhørerne havde fået et godt udbytte ud af mødet og var tilfreds, og at man ville samles igen næste år.

Mødet sluttede derefter med

"Dejlig er jorden".

Folkemødet i Mogenstrup.

Som Tilfældet har været de fem foregaaende Aar havde Indbyderne til Folkemødet i Mogenstrup ogsaa i Aar paa 5. Juni-Dagen Glæde af Mødet og dets Forløb. Vejret var saa godt, som ønskes kunde; Besøget var stort, antagelig op imod 3000 Mennesker, og som sædvanlig var det lykkedes at skaffe dygtige Ordførere, der evnede at fængsle Opmærksomheden helt ud til den store Forsamlings Ydergrænse.

Mødet indlededes paa Indbyderne's Vegne af

Forstander Dam,

Brøderup Højskole, med et Velkommen til den store Forsamling. Vi glæder os — tilføjede Hr. Dam — over den stadig voksende Tilhørerkreds, der viser, der er en Trang til Stede her i Sydsjælland til saadanne Sammenkomster. Lad os ønske, der maa komme et godt Samarbejde i Stand mellem Talere og Tilhørere, der forhaabentlig er mødt med lidt Feststemning. Feststemning er i Modsætning til Fortrykthed den aabne, oplukkede Sjæls Stemning, under hvilken alle Hjertedøre staar aabne. Ikke mindst 5. Juni-Dagen skulde kunne skabe Feststemning, naar vi erindrer, hvilke Goder denne Dag har bragt os. Vi har nylig gennemgaaet en haard politisk Valgkamp, der maaske i nogle Tilfælde har fremkaldt bitre Stemninger. Maatte dette Møde bidrage til at udjævne saadanne bitre Stemninger og samtidig oplade Øjet for alt det gode, vi er fælles om her i vort Fædreland, da vilde det have sin Betydning, netop paa det Tidspunkt, det holdes.

Efter at Sangen: „Stræk din Fod" var afsunget talte

Seminarieforstander Stig Bredstrup,

Jonstrup, om de tre Ord i en af Grundtvigs Sange, der er kaldt hans pædagogiske Program. Da Grundtvig en Gang vilde udtrykke, hvad der var Maalet for hans Opdragelse, skrev han sin Sang: „Et jævnt og muntert, virksomt Liv paa Jord". Disse tre Ord: jævnt, muntert, virksomt, indeholder Grundtvigs pædagogiske Program. De Ord kan synes ret forskellige, men ligger i Virkeligheden i samme Plan saaledes, at det tit kan være vanskeligt at afgøre, hvad der er Aarsag, og hvad der er Virkning.

Det første af disse tre Ord: Jævnhed er et Udtryk for det modsatte af Opstyltethed. At leve jævnt, er det modsatte af at leve fornemt, d. v. s. leve saaledes, at man føler, der er en Kløft mellem sig og den store Part af det øvrige Samfund. Aarsagen hertil kan være forskellig: Penge, Fødsel, Kultur etc. Den Fornemhed, der har sit Udspring fra denne sidste, Kulturen, er undertiden den værste. Under alle Omstændigheder er det fornemme Liv i større eller mindre Grad lagt an paa dette: ikke at være sig selv. Man søger at give sig ud for mere, end man er, altsammen i Modsætning til Jævnheden og til dette at være sig selv.

Dermed skal ikke være sagt, at alle dem, der er sig selv, er gode Mennesker; men er vi ikke os selv, er vi ikke gode. Disse sidste har maaske gode Forsætter, men de gennemføres ikke. Disse Mennesker tager Tilløb, men standser hurtigt. Et saadant Liv paa det ujævne fører ikke til noget godt. I Modsætning hertil har vi Livet paa det jævne, som Grundtvig stiller som Nr. et i sit pædagogiske Program.

Man vil maaske spørge, om Grundtvig var særlig egnet til at tale om Livet paa det jævne, han, hvis Liv undertiden var nede paa Bunden af Bølgedalen og til andre Tider oppe paa Toppen af Bølgebjerget. Det er rigtigt; men lige saa sikkert er det, at Grundtvig elskede Livet paa det jævne og forstod at værdsætte det.

Et muntert Liv var det andet, Grundtvig ønskede al sin Æt og pønsede paa at forberede hos sine egne Børn. Et muntert Liv vil sige et Liv, i hvilket der er Plads for Sollys og Glæde, et Liv, der er modtageligt for „alt stort og skønt herneden", og som har Blik for Værdier.

I Modsætning til det muntre Sind har vi det tunge Sind, undertiden det sure Sind. Det kan være strengt at omgaas Mennesker, som er tungsindige eller sursindede; thi disse Egenskaber har en særlig Evne til at brede sig videre til de nærmeste Omgivelser.

Nogle har ment, at Munterhed var uforeneligt med alt, hvad der betegnes som Alvor. Det mente man f. Eks. i Munkevæsnet. De gamle Munke var ikke muntre; de erindrede stadig hverandre om dette: Husk du skal dø! Og alt, hvad der bidrager til at holde Sindet muntert, er kun i Stand til at udsætte Tanken om dette Punkt.

I Modsætning til Munkene ønsker vi med Grundtvig, at der maa være Munterhed i Menneskelivet. Unge Piger plejer at være i høj Grad oplagt til Munterhed, som Bjørnson har skildret det, f. Eks. i „Arne". Skulde Munterhed være uforenelig med Alvor, vilde Menneskelivet blive ganske utaaleligt. Helt op under de hvide Haar skal vi søge at bevare Sindets Munterhed.

Endelig for det tredje taler Grundtvig om det virksomme Liv som noget, vi skal ønske os selv og vor Slægt. Et flittigt og arbejdsomt Liv. Dog er det ikke særlig dette, Grundtvig tænker paa, men derimod et Liv, som ikke stiver i Ensidighed, og som er aabent og modtageligt for alt det store og skønne hernede. Et Liv, hvor alle gode Kræfter faar Lov at komme til Vækst og Udvikling. Vi kender, at Ubirksomhed kan blive en Kilde til meget mindre godt. Det ubirksomme Liv kan ligefrem blive en Forbandelse; thi hvor der ikke er Virksomhed, bliver der Død. Det gælder legemligt, og det samme gælder i aandelig Henseende. De gode Forsætter bliver tilintetgjort under Ubirksomhed. Den store Naturforsker, Charles Darwin fortæller, hvorledes han som ung havde stor Interesse for Poesi. Han var en ligefrem lidenskabelig Læser af de store Forfatteres Værker, navnlig Shakespeare. Men efterhaanden som Tiden gik, mistede han denne Interesse. Han undredes derover, og han beklagede det. Under hans stadige Syslen med dette: ud af Kendsgerninger at udlede almene Love svandt hans litterære Interesser bort og blev til intet. Det var Virksomheden i den bestemt afgrænsede, ensidige Retning, der var Aarsagen hertil.

Grundtvig ønsker al sin Æt ikke alene det jævne og muntre, men ogsaa det virksomme Liv. Det var Begyndelsen paa Sangen, men Afslutningen paa samme Sang kom først mange Aar senere, da Grundtvig var en gammel Mand. Efter Anmodning af Ernst Trier, Vallekilde, skrev han denne Afslutning, der blev formet saaledes:

„Om kort, om langt blev Løbebanen spændt,
den er til Folkegavn, den er til Grøde:
som godt begyndt er Dagen godt fuldendt,
og lige liflig er dens Aftenrøde."

Grundtvig vil med disse Linjer sige, at selv om man har levet et jævnt og muntert, virksomt Liv paa Jord, har man ikke dermed naaet Maalet. Der hører mere til. Der hører det til, at enhver især lever sit Liv saaledes, at det bliver til Folkegavn og Folkegrøde. Det gælder ikke alene Folkets kaarne Mænd, men ogsaa vi Smaafolk, der maa gøre vort Arbejde i Dygtighed og Trofasthed. Kongstanken er ikke at herske, men at give sig hen og ofre sig for andre. Det kommer ikke an paa, om man lever kort Tid eller længe, men derimod, at det bliver til Gavn og Grøde. Lad os ønske dette for hverandre paa denne vor folkelige Festdag, at vi maa leve vort Liv, saa det ikke alene bliver til Gavn for os selv, men ogsaa for andre.

„Ja vi elsker dette Landet."

Forstander Borup, København,

talte dernæst om Bjørnstjerne Bjørnson som Digter. I sin Indledning skildrede Hr. Borup Bjørnsons første Møde med os danske, og hvorledes han kom herned med sit friske sprudlende Humør, og hvad hans Erinde hos det danske Folk var. I et livfuldt Foredrag tegnede Taleren et Billede af den store Digter, som i Modsætning til andre Digtere holdt af at se Tingene paa Afstand, naar han skabte Stof til sine store Værker og sine bedste Sange som den norske Nationalsang: „Ja vi elsker dette Landet" og hans hpperlige Sang til Hjemmets Pris: „Jeg kører frem gennem Straalefryd". De poetifulde Vendinger, i hvilke Forstander Borup søgte at gengive Hovedindholdet af disse Bjørnsonske Kernesange, lader sig ikke gengive i et Referat. Det gælder iøvrigt for hele dette Foredrag. Det var af den Art, at det skulde høres, for at faa noget Udbytte ud af det. I en Gengivelse paa Papiret kommer det aldrig, blot tilnærmelsesvis til sin Ret.

Taleren sluttede med at udtale det Haab, at vi danske aldrig maatte glemme den Røst, der havde lydt fra den store Solforkynder og Opvækker, som Bjørnson var. (Bifald.)

Efter Sangen:

„Udrundne er de gamle Dage."

holdtes en Times Pause, under hvilken der holdtes Aftensmaaltid, for de flestes Vedkommende omkring de medbragte Madkurve rundt om i den smukke Skov.

Ved Mødets Fortsættelse Kl. 6 talte

Frimenighedspræst Krebs-Lange, Stevns,

der mindede om de tre Højtider: Paaske, Pinse og Jul, og hver deres særlige Digtere: Kingo, Grundtvig og Brorson. En tilsvarende Deling havde man foretaget af den danske Menighed, men denne Tredeling var Tal. ikke nogen Tilhænger af. Et kristent Menneske kan nemlig ikke leve udelukkende paa den enkelte Del af Kristendommen, som knytter sig til en enkelt af disse 3 Højtider, men maa tage det altsammen med. Jul kan vel de fleste Mennesker fejre. Hele dens Stemning taler jo til det barnlige, der findes i ethvert Menneske. Paasken ligger derimod adskillige Mennesker fjernere med dens alvorlige Tale om Kors og Pine og Død. Vi har saa svært ved at fejre den stille Uge, og det er ikke saa let for Folk at synge Kingos gamle tunge Paaskesalmer. Men kan vi kristne ikke faa fat i det, Paaskeevangeliet taler til os, naar vi ikke til Pinsefesten og faar aldrig Del i den Sandhed, Lys og Glæde, som ligger i den.

Ogsaa i den kristne Menigheds Liv er det som disse 3 Fester gentager sig. Der er Tider, vi kan kalde Juletider, da Menigheden synger højt om Julebarnets Fødsel. Der er andre Tider, Paasketider, da Menigheden maa følge sin Herre over Kedrons Bæk, staa stille under Kristi Kors og lære at lide for sin Tid. Og der er Pinsetider, da Aandens Sol straaler i al sin Glans over Menighedens Liv.

Hvor gerne vilde vi ikke tro, at vi i den danske Menighed stod i eller foran en saadan Pinsetid, men jeg tror det ikke. Vor Tid er en vanskelig Tid at leve i for kristne Mennesker. Den er en Sammenblandingens Tid. Kristendom og Verdslighed blandes ofte sammen, saa det er vanskeligt at skelne det ene fra det andet, og det er ikke altid, kristne Mennesker med en god Samvittighed kan tage Del i alt, der kommer frem i vort Folkeliv, men alligevel ogsaa vanskeligt kan trække sig ud deraf. Denne Sammenblanding gør, at den unge Slægt vanskeligt kan faa fat i, hvad det virkeligt vil sige at leve et kristent Liv. Skal der komme Pinsetider i vort Menighedsliv, maa der rene Linjer til. Men vor Tid er ogsaa en Partiernes Tid,

og det vanskeliggør den Samling af de kristne, som skulde give dem Kraft. Det uvæsentlige, der skiller, fremhæves ofte saa stærkt, medens man glemmer det væsentlige, som er fælles, og glemmer Herrens Ord om, at i hans Faders Hus er mange Boliger, Plads for Livet til at røre sig paa manfoldige Maader. Dog skal det vise sig, at det, der skiller, er Smaating mod det, vi er fælles om, men dette Fællesskab skulde hjælpe til, at vi lærer at fordrage hverandre, selv om vi gaar forskellige Veje. Det maa vi lære for at naa til Pinsetider. Vi maa føle Fællesskabet, og den Tid vil sikkert ogsaa komme, da de kristne vil finde hverandre i fælles Arbejde og Kamp mod dem, der vil ødelægge det aandelige og kristelige Liv i vort Folk. De kristne skal ikke søge Striden, men den vil komme af sig selv. Fred er heller ikke altid det bedste. Kamp og Ufred viser i hvert Fald Tegn paa Liv og Kræfter. Kristendommens Sandhed skal man leve sig til, den kan man ikke læse sig til eller disputere sig til. Derfor er den Slags Strid ogsaa spildt. Vor Tid er en lunken Tid, men gennem Kampen vil det kolde og varme skille sig ud, dem der er for, og dem, der er imod. Da vil der komme Paasketider, som vil efterfølges af Pinsetider. Paasketiden er altid en svær Tid. Det er ikke saa let at lide for sin Tro, som at tilegne sig Troens Pinseglæder. Der vil maaske komme Tider med megen bitter Strid og Forfølgelse, men Menigheden og den enkelte vil modnes derunder.

Ogsaa i den enkeltes Liv kan vi genfinde disse 3 Tider. Mange af os mindes vel Juletiden i vor Ungdom. Der klages nu ganske vist meget over Ungdommens Ukristelighed. Den har vel selv megen Skyld, men en stor Del af Skylden ligger i Hjemmene, hos Forældre, der altfor ofte glemmer det Ansvar, de har paataget sig for de unge ved Daaben. Vi skal tale med Børnene om, hvad der er skænket dem i Daaben, saa de senere kan have lettere ved at komme gennem de Kampe, som vil møde dem, baade mod ydre Fjender og Fjender i dem selv, med Kraft til at gaa gennem en Paasketid og naa til en velsignet Pinsetid.

„Jord, i hvis Favn der hades og der myrdes."

Pastor Ravn-Jensen, Toksværd, anførte Bibelens korte Beretning om den Mand, der kom til Jesus for at faa ham til at dømme i en Arvestrid. Denne Mand afviste Jesus med de Ord: Hvem har sat mig til Dommer og Deler! Forholdet har vel været det, at Manden, der kom til Jesus, vel ikke har haft Retten paa sin Side efter den Tids juridiske Bestemmelser, men nok haft moralsk Ret. Det kunde man jo mene, var et Forhold, som Jesus kunde føle sig opfordret til at tage sig af. Naar han ikke gjorde det, var det, fordi han ikke vilde reformere det bestaaende Samfunds borgerlige Forhold. Han saa vel al den blodige Uret, hans Tid var saa rig paa saavel i de borgerlige Forhold ind ad til, som i det nationale med Jødefolkets Undertrykkelse, men han vilde alligevel ikke optræde som Social-Politiker, som Reformator. Han vilde vel kun ogsaa have opnaaet at blive betragtet som Oprører. Han vilde noget større. Han sendte sine Disciple ud mod Evangeliet. Jesus vilde ikke virke ved sociale Reformer, men virke ved aandelige Midler. Og der er Styrke deri. Det er nemlig Sandhed, at Aand er Magt, som en af vore kendte Politikers Valgsprog er. Selv de bedste Love nytter ikke, naar ikke det rette Sind og den rette Aand er til Stede i Samfundet; naar ikke Tiden er moden dertil. Det kender vi jo fra vor egen Historie og behøver jo blot at se paa den sidste Menneskealders Politik. Herren har ved sin Aandskraft beredt Vejen for de Love og Reformer i Samfundene, hvorved Uretten er skaffet bort og Retten vundet Sejr. Men Jesus vilde noget højere end Politik, han vilde Frelse for Menneskesjæle, det var det første og sidste for ham. Men det, han har udrettet ved sit Evangelium, er saa stort, at det rækker ikke alene til det aandelige, men ogsaa til det timelige. Hvor hans Evangelium troes, har man ikke blot Haabet om en Salighed, men Lykken og Livsaligheden gæster os allerede her paa Jorden, under hvilke Forhold vi end lever. Vi gør derfor ikke Gud nogen Tjeneste med at være misfornøjede med vor Tid og de Forhold, vi lever under. Det er en stor Misforstaaelse, at det blot gælder om at skabe Misfornøjelse, som der tales saa meget om. Lad os se vor Tid med alle dens Fejl, men lad os ikke blive Hængehoveder. Vi skal tage mod den Tid, Gud har givet os at leve i, og saa skal vi leve vort Liv saaledes, at naar vi gaar her fra, vi da kan sige Tak til ham for det Liv.

— — —

Forstander Dam rettede en Tak til de to sidste Talere saavel som til dem, der havde talt ved Mødets første Del. Dette 5.-Juni-Møde havde faaet et lidt andet Forløb, end mange maaske havde ventet, men han var vis paa, at Tilhørerne havde faaet et godt Udbytte ud af Mødet og var tilfreds, og at man vilde samles igen næste Aar.

Mødet sluttede derefter med „Dejlig er Jorden".

Grundlovsmøde 5.6.1910

Folkemødet i Mogenstrup Skov

Mandag den 5. Juni (Grundlovsdagen).

Mødet begynder Kl. 2½ med **Taler** af Forfatteren, Censor P. A. Rosenberg, København, Pastor Falk Rønne, København, og Højskoleforstander Rosendal, Lyngby. **Et Orkester vil musicere** paa Festpladsen, hvor der kan faas ikke-spirituøse Drikke. Madkurve kan medbringes. I Tilfælde af ugunstigt Vejr holdes Mødet i Salen paa Kroen. Adgangen betales med 35 Øre. Cyklestald og godt Staldrum forefindes.

Kirkegudstjenesten i Mogenstrup Kl. 2 er forandret til Kl. 1.

Dam, Brøderup; **Mejnertsen**, Mern; **J. Bendtsen**, Bonderup; **Schmidt**, Ny Holsted; **H. P. Nielsen**, Karebæk; **J. P. Larsen**, Ring; **J. Nielsen**, Eskildstrup; **J. Madsen**, Baarse; **A. Larsen**, Lundby; **Halse**, Vordingborg; **H. Petersen**, Sværdborg; **P. Christensen**, Skibbinge; **J. P. Larsen**, Lillenæstved; **J. Hansen**, Abbednæs; **P. Frandsen**, Dysted; **Christiansen**, Staunstrup; **Lorck**, Næstved; **R. Petersen**, Sipperup; **Petersen**, Redaktør, Præstø; **Rs. Jensen**, Ugledie; **Andresen**, Fodby; **Ole Fr. Olsen**, Blangslev; **Arnholtz**, Næstved.

Næstved Tidende 29.5.1911

Næstved Tidende den 6.6.1911:

Folkemødet
i Mogenstrup
d. 5. juni

Taler 1: Forstander **Hans Rosendal**, Lyngby
http://www.denstoredanske.dk/Dansk_Biografisk_Leksikon/Uddannelse_og_undervisning/H%C3%B8jskoleforstander/Hans_Rosendal

Taler 2: Censor **P. A. Rosenberg**, København
http://www.denstoredanske.dk/Dansk_Biografisk_Leksikon/Kunst_og_kultur/Litteratur/Forfatter/P._A._Rosenberg

Taler 3: Pastor **Jørgen Falk Rønne**, København
http://www.denstoredanske.dk/Dansk_Biografisk_Leksikon/Kirke_og_tro/Pr%C3%A6st/J%C3%B8rgen_Falk_R%C3%B8nne

2081 betalende voksne deltagere a' 0,35 kr.

Hans Rosendal

Falk Rønne

Også i år blev folkemødet på 5. juni-dagen et stort møde, et af de største, der har været, siden grundlovsfesterne i denne form blev påbegyndt i Mogenstrup. Vejret var så smukt, som det kan være på en højsommerdag, og den naturskønne festplads på bakkeskråningen under de gamle bøgetræers kroner var så indbydende, som en festplads uden overflødigt påhæng kan være. De øvrige betingelser for et stort og godt folkestævne havde mødets indbydere på bedste måde søgt at tilfredsstille, navnlig med hensyn til ordførere. Historikeren og højskolemanden, forstander ***Rosendal*** den ældre, Lyngby, forfatteren, cand.mag. ***P.A. Rosenberg*** og præsten ***Falk-Rønne***, København, hører alle sammen til de ordførere, hvis navn med rette har en god klang, og som aldrig nogen steder er udsat for at komme til at tale for tomme bænke. Det var da heller ikke tilfældet i Mogenstrup i mandags. Opad skråningen foran talerstolen havde der ved mødets begyndelse lejret sig godt og vel et par tusind mennesker. Ved indgangen var løst 2081 adgangstegn, det største antal, der endnu er løst ved noget folkemøde i Mogenstrup. På indbydernes vegne indledede mødet af pastor ***Meinertsen***, Mern, og efter at Hostrups grundlovssang: "Der kom en vår til Dannevang", var afsunget, holdt indlederen en kort tale for grundloven. Der kom en vår til Dannevang, synger digteren, og i disse linier har han i jævne og rammende ord karakteriseret den tid, der indledede med grundloven af 5. juni 1849. Grundlovens fædre er bleven kaldt idealister, og det er de kaldt med rette. Man trækker undertiden på skuldrene af disse folk, idealisterne; men lad os aldrig trække på skuldrene af den slags idealister, som forud for '49 drømte de stolte drømme herhjemme. Hørup sagde en gang: Hvis et lille folks tanker skulle flagre hen over jorden som vingeskudte fugle, så var det svært at være et lille folk. Heri havde han ret. Grundlovens fædres tanker fløj ikke lavt hen over sletten. De steg tværtimod som ørnen højt imod sky, og de kom som en vår til Dannevang. Vi skylder disse mænd tak, særlig den mand, der betegnes som grundlovens fader, D.G. Monrad. Det er i år 100 år, siden denne mand fødtes; det er en grund mere til at mindes ham ved en lejlighed som denne.

Men ikke alene på det politiske, men også på andre områder bragte grundloven vår og vækst og udvikling med sig. På åndslivets område f.eks.. Vel kan friheden ikke skabe de åndelige stormænd, men friheden kan give dem vind under vingerne. Sådan gik det netop her i landet efter grundloven. Mange af Grundtvigs store ideer fik først svingkraft, samtidig med, at vi fik folkefriheden og den dermed følgende åndelige frihed. På samme måde i kirkelivet og skolelivet. Man fik albuerum ved folkefriheden. Skolemanden Kristen Kold fik først vind i sejlene for sine ideer efter 1849. Når man ved, hvilken betydning, Kristen Kolds skoletanker har fået, vil man også forstå den indflydelse, den fri forfatning har haft på dette område. De store, bærende tanker kommer ovenfra, men de får først betingelser for at vinde skikkelse hos de udvalgte under frihed. Vi ønsker, at den fri forfatning fremdeles må være et godt udviklingsgrundlag, og med dette ønske råber vi et trefoldigt hurra for Danmarks grundlov af 5. juni 1849!

"Vi har et gammelt fædreland"

Forstander Rosendal, Lyngby,

talte dernæst om de gamle folkefester og deres oprindelse. Fra de ældste tider har der blandt menneskene været en trang til at komme og glæde sig med hverandre i den skønne sommertid. I gamle dage mødtes de unge til udøvelse af forskellig idræt og de ældre til gådegætning, tale og sang. Ved kristendommens indførelse kom der ligesom et nyt element

ind i de gamle folkefester med de såkaldte helgenfester. Man samledes forskellige steder i landet for at mindes de gamle helgener.

Ved siden af den folkelige opbyggelse, der fulgte med disse fester, kom der med tiden forskelligt andet som købestævne, marked, og de unge dansede til tonerne af de gamle folkeviser, således som man danser den dag i dag oppe på Færøerne. Andre forlystede sig ved drikkelag, i hvilke man gav løfte i modsætning til nu, da man lader det blive ved ønsker. Ved reformationen gik dog glansen af disse helgenfester, og de sank efterhånden ned til at blive almindelige markeder, som man endnu kender dem, f.eks. Sankt Olufs marked i Kolding, Skt. Knuds marked i Odense osv.. Disse markeder tabte mere og mere i værdi, men blev desuagtet bibeholdt. Det gav St. Stensen Blicher, der syntes, det var en tarvelig levning af en god begyndelse, anledning til at forsøge at sætte noget andet og bedre i stedet. Han tænkte da på at samle folk i sommertiden til folkefester på naturskønne, minderige steder, og han begyndte med sine bekendte folkefester på Himmelbjerget. Disse fester, mente han, skulle blive til noget i retning af det, helgenfesterne var, da de var på deres skønneste stade. Disse Himmelbjergfester og Skamlingsbankefester hører til de skønneste fester, der er holdt i landet. De af den ældre slægt, som har overværet festen på Skamlingsbanken den 4. juli 1844, vil aldrig glemme de ord, der lød, da den sønderjyske bonde fra Sommersted, Laurids Skau, og Grundtvig tolkede modersmålets og danskhedens ret i ord og vendinger, der for bestandig vil lyse ud fra historiens blade.

Taleren mindede sluttelig om en folkefest, der fandt sted for 3000 år siden i Israel, da Israels første konge, Salu, mødtes med seeren Samuel og af denne blev gjort opmærksom på og fik øje for sin stammoders grav. Her i landet findes der vel også folk, der trænger til at blive gjort opmærksom på deres stammoders grav, åndeligt talt. Et folk uden minder er et blændværk. Fædrelandskærlighed og historisk oplysning er ting, som ikke er så lette at få bugt med, hverken for tidens travlhed eller folkelivets fjender. Taleren sluttede med at udbringe et leve for, at nutidens folkefester måtte bidrage sit til at vække sangen for og kærligheden til fædrelandet, ikke alene fordi dette land er et rigt og skønt land, men først og sidst, fordi det er vore fædres land, landet med fædrenes grave.

"Der strømmer en flod mod det evige hav."

Censor P.A. Rosenberg

gav derefter, så godt det lader sig gøre i løbet af en times tid, en levnedstegning af en af Tysklands åndens stormænd fra det 18. århundrede, digteren Goethe, der fik en så stor betydning for sin tid og langt ud over denne, ikke mindst for de mænd, der herhjemme banede vej for den såkaldte litterære guldalder. Som den udmærkede personskildrer, Rosenberg er, lykkedes det ham i få, men sikre rids for sine tilhørere at tegne et Goethe-billede, der afspejlede både den store digters store egenskaber og hans svage sider, således som disse gav sig udslag på enkelte områder. Da foredragsholderen sluttede af med et vel begrundet hurra for fædrelandet, hilstes han med livligt bifald af en stor del af dem, der havde fulgt den fortræffelige Goethe-skildring med opmærksomhed. Vi skal ikke forsøge nærmere at referere dette foredrag. Det skulle høres.

Ved foredragets afslutning bragte pastor ***Meinertsen*** såvel forstander Rosendal som censor Rosenberg, der umiddelbart efter kørte til stationen, mødets tak for de gode bidrag, de hver især havde ydet dette års grundlovsmøde.

Efter en times pause fortsattes mødet med

Pastor Falk-Rønne

som taler. Efter at sangen "Jeg har båret lærkens vinge" var afsungen, fortalte pastor Rønne, hvorledes hans oldefar, der var præst i Lyngby, kom til at opleve en åndelig pinse. Støttet på en række optegnelser, hentet fra oldefaderens dagbøger, tegnede pastor Rønne et billede af den gamle Lyngby-præst, således som han levede og virkede i Lyngby menighed i nationalismens blomstringstid i Danmark, den tid, som oldefaderen havde betegnet således: Hos de "fine folk" var ånden fransk, hos teologerne var den tysk, og hos almuen var der slet ingen ånd. Det var på den tid, da fornuftgudsdyrkelsen fra Frankrig bredte sig ud til alle sider, og da de tyske teologer søgte at tage "brodden fra bibelen", som der blev sagt, og at plukke troslæren, så der kun blev 3 ting tilbage: En levende gud, udødeligheden og dyden. På denne tid var det, den gamle præst i Lyngby levede og virkede, en tid stærkt optaget af sit landbrug, sognets skolevæsen og sognets fattigvæsen. Han udarbejdede omhyggeligt sine prædikener til hver søndag og samlede en betydelig tilhørerskare i Lyngby kirke. Så kom han en dag i sygebesøg hos en gammel kone, der lå for døden og råbte om hjælp. Præsten søgte at trøste hende, men forgæves. Han stod magtesløs og gik omsider beskæmmet hjem fra dette sygebesøg, belært om, at han ikke var den gode kristen, han selv mente at være. I to dage og en nat lukkede han sig inde i sit studerekammer, kæmpende en streng kamp med sin egen samvittighed. Da den gamle Lyngby-præst atter åbnede døren til sit studerekammer, var han bleven en ny mand. Al stil og form gik af hans prædikener, og han talte med en glødende varme, når han skildrede den åndelige pinse, han lige havde haft. Hans tidligere menighed faldt fra ham; man trak på skuldrene ad den stakkels mand, der var bleven sær. I løbet af et årstid samlede han atter en stor menighed om sin prædikestol, eller når han søndag eftermiddag kørte ud i det store sogn omkring sin vogn, fra hvilken han fortalte om den Guds nåde, han havde oplevet, da det blev pinse for ham. Og da han som gammel mand lå på dødslejet, samlede han sin nærmeste slægt om sig og vidnede, at han havde stridt den gode strid, fuldendt løbet, og nu gik han glad hjem til sin fader. Denne gamle præst kom som en enlig svale, der varslede det forår, der skulle komme over Danmark. Når jeg læser min oldefars gamle papirer - sluttede pastor Rønne - da forstår jeg, at Guds ånd endnu har noget af de glødende tungers røst, som den havde den første pinsedag, og at den bestandig har den samme virkning. Det skulle man

søge at forstå, ikke mindst i disse egne i nærheden af Rønnebæk, hvor den store mand lyttede til ”Fredskovens nattergale”, da han skrev sin skønne salme om pinseånden. Måtte vi også her i landet lære at holde pinse på rette måde, så der også her må blive glødende hjerter og brændende bønner!

Pastor ***Meinertsen*** sluttede dermed mødet, som der var al grund til at være tilfreds med. Det havde været både et grundlovs-, et folke- og et pinsemøde, og det var sikkert lykkedes mødets ordførere at anslå de strenge, der bør anslås på et møde som dette. Tak til pastor Rønne!

Med salmen ”Dejlig er jorden” sluttede mødet.

Folkemødet i Mogenstrup d. 5. Juni.

——

Ogsaa i Aar blev Folkemødet i Mogenstrup paa 5. Juni-Dagen et stort Møde, et af de største, der har været, siden Grundlovsfesterne i denne Form blev paabegyndt i Mogenstrup. Vejret var saa smukt, som det kan være paa en Højsommerdag, og den naturskønne Festplads paa Bakkeskraaningen under de gamle Bøgetræers Kroner var saa indbydende, som en Festplads uden overflødigt Paahæng kan være. De øvrige Betingelser for et stort og godt Folkestævne havde Mødets Indbydere paa bedste Maade søgt at tilfredsstille, navnlig med Hensyn til Ordførere. Historikeren og Højskolemanden, Forstander Rosendal den ældre, Lyngby, Forfatteren, cand. mag. P. A. Rosenberg og Præsten Falk-Rønne, København, hører allesammen til de Ordførere, hvis Navn med Rette har en god Klang, og som aldrig nogen Steder er udsat for at komme til at tale for tomme Bænke. Det var da heller ikke Tilfældet i Mogenstrup i Mandags. Opad Skraaningen foran Talerstolen havde der ved Mødets Begyndelse lejret sig godt og vel et Par Tusind Mennesker. Ved Indgangen var løst 2081 Adgangstegn, det største Antal, der endnu er løst ved noget Folkemøde i Mogenstrup.

Paa Indbydernes Vegne indledes Mødet af Pastor Meinertsen, Mern, og efter at Hostrups Grundlovssang: „Der kom en Vaar til Dannevang“, var afsunget, holdt Indlederen en kort Tale for Grundloven. Der kom en Vaar til Dannevang, synger Digteren, og i disse Linjer har han i jævne og rammende Ord karakteriseret den Tid, der indledes med Grundloven af 5. Juni 1849. Grundlovens Fædre er bleven kaldt Idealister, og det er de kaldt med Rette. Man trækker undertiden paa Skuldrene af disse Folk, Idealisterne; men lad os aldrig trække paa Skuldrene af den Slags Idealister, som forud for 49 drømte de stolte Drømme herhjemme. Hørup sagde en Gang: Hvis et lille Folks Tanker skulde flagre hen over Jorden som vingeskudte Fugle, saa var det svært at være et lille Folk. Heri havde han Ret. Grundlovens Fædres Tanker svøj ikke lavt hen over Sletten. De steg tværtimod som Ørnen højt imod Sky, og de kom som en Vaar til Dannevang. Vi skylder disse Mænd Tak, særlig den Mand, der betegnes som Grundlovens Fader, D. G. Monrad. Det er i Aar 100 Aar, siden denne Mand fødtes; det er en Grund mere til at mindes ham ved en Lejlighed som denne. Men ikke alene paa det politiske, ogsaa paa andre Omraader bragte Grundloven Vaar og Vækst og Udvikling med sig. Paa Aandslivets Omraade f. Eks. Vel kan Friheden ikke skabe de aandelige Stormænd, men Friheden kan give dem Vind under Vingerne. Saadan gik det netop her i Landet efter Grundloven. Mange af Grundtvigs store Ideer fik først Svingkraft, samtidig med at vi fik Folkefriheden og den dermed følgende aandelige Frihed. Paa samme Maade i Kirkelivet og Skolelivet. Man fik Albuerum ved Folkefriheden. Skolemanden Kristen Kold fik først Vind i Sejlene for sine Ideer efter 1849. Naar man ved, hvilken Betydning Kristen Kolds Skoletanker har faaet, vil man ogsaa forstaa den Indflydelse, den fri Forfatning har haft paa dette Omraade. De store, bærende Tanker kommer ovenfra, men de faar først Betingelser for at vinde Skikkelse hos de udvalgte under Frihed. Vi ønsker, at den fri Forfatning fremdeles maa være et godt Udviklingsgrundlag, og med dette Ønske raaber vi et trefoldigt Hurra for Danmarks Grundlov af 5. Juni 1849!

„Vi har et gammelt Fædreland.“

Forstander Rosendal, Lyngby, talte dernæst om de gamle Folkefester og deres Oprindelse. Fra de ældste Tider har der blandt Menneskene været en Trang til at komme og glæde sig med hverandre i den skønne Sommertid. I gamle Dage mødtes de unge til Udøvelse af forskellig Idræt og de ældre til Gaadegætning, Tale og Sang. Ved Kristendommens Indførelse kom der ligesom et nyt Element ind i de gamle Folkefester med de saakaldte Helgenfester. Man samledes forskellige Steder i Landet for at mindes de gamle Helgener. Ved Siden af den folkelige Opbyggelse, der fulgte

med disse Fester, kom der med Tiden forskelligt andet som Købestæv-ne, Marked, og de unge dansede til Tonerne af de gamle Folkevise, saaledes som man danser den Dag i Dag oppe paa Færøerne. Andre forlystede sig ved Drikkelag, i hvilke man gav Løfter i Modsætning til nu, da man lader det blive ved Ønsker. Ved Reformationen gik dog Glansen af disse Helgenfester, og de sank efterhaanden ned til at blive almindelige Markeder, som man endnu kender dem, f. Eks. St. Olufs Markedet i Kolding, St. Knuds Marked i Odense osv. Disse Markeder tabte mere og mere i Værdi, men blev desuagtet bibeholdt. Det gav St. Stensen Blicher, der syntes, det var en tarvelig Levning af en god Begyndelse, Anledning til

at forsøge at sætte noget andet og bedre i Stedet. Han tænkte da paa at samle Folk i Sommertiden til Folkefester paa naturskønne, minderige Steder, og han begyndte med sine bekendte Folkefester paa Himmelbjerget. Disse Fester, mente han, skulde blive noget i Retning af det, Helgenfesterne var, da de var paa deres skønneste Stade. Disse Himmelbjergfester og Skamlingsbankefester hører til de skønneste Fester, der er holdt i Landet. De af den ældre Slægt, der har overoæret Festen paa Skamlingsbanken den 4. Juli 1844, vil aldrig glemme de Ord, der lød, da den sønderjydske Bonde fra Sommersted, Laurids Skau, og Grundtvig tolkede Modersmaalets og Danskhedens Ret i Ord og Vendinger, der for bestandig vil lyse ud fra Historiens Blade.

Taleren mindede sluttelig om en Folkefest, der fandt Sted for ca. 3000 Aar siden i Israel, da Israels første Konge, Saul, mødtes med Seeren Samuel og af denne blev gjort opmærksom paa og fik Øje for sin Stammoders Grav. Her i Landet findes der vel ogsaa Folk, der trænger til at blive gjort opmærksom paa deres Stammoders Grav, aandelig talt. Et Folk foruden Minder er et Blændværk. Fædrelandskærlighed og historisk Oplysning er Ting, som ikke er saa lette at faa Bugt med, hverken for Tidens Travlhed eller Folkelivets Fjender. Taleren sluttede med at udbringe et Leve for, at Nutidens Folkefester maatte bidrage sit til at vække Sansen for og Kærligheden til Fædrelandet, ikke alene, fordi dette Land er et lig' og skønt Land, men først og sidst, fordi det er vore Fædres Land, Landet med Fædrenes Grave.

„Der strømmer en Flod mod det evige Hav."

Censor P. A. Rosenberg

gav derefter, saa godt det lader sig gøre i Løbet af en lille Times Tid, en Levnedstegning af en af Tyskklands Aandens Stormænd fra det 18. Aarh., Digteren Goethe, der fik en saa stor Betydning for sin Tid og langt ud over denne, ikke mindst for de Mænd, der herhjemme banede Vej for den saakaldte literære Guldalder. Som den udmærkede Personskildrer, Hr. Rosenberg er, lykkedes det ham i saa, men sikre Rids for sine Tilhørere at tegne et Goethe-Billede, der afspejlede baade den store Digters store Egenskaber og hans svage Sider, saaledes som disse gav sig Udslag paa enkelte Omraader. Da Foredragsholderen sluttede af med et vel begrundet Hurra for Fædrelandet, hilstes han med livligt Bifald af en stor Del af dem, der havde fulgt den fortræffelige Goethe-Skildring med Opmærksomhed. Vi skal ikke forsøge nærmere at referere dette Foredrag. Det skulde høres.

Ved Foredragets Slutning bragte Pastor Meinertsen saavel Forstander Rosendal som Censor Rosenberg, der umiddelbart efter kørte til Stationen, Mødets Tak for de gode Bidrag, de hver især havde ydet dette Aars Grundlovsmøde.

Efter en Times Pause fortsattes Mødet med

Pastor Falk-Rønne

som Taler. Efter at Sangen: „Jeg har baaret Lærkens Vinge", var afsungen, fortalte Pastor Rønne, hvorledes hans Oldefader, der var Præst i Lyngby, kom til at opleve en aandelig Pinse. Støttet paa en Række Optegnelser, hentet fra Oldefaderens Dagbøger, tegnede Pastor Rønne et Billede af den gamle Lyngbypræst, saaledes som han levede og virkede i Lyngby Menighed i Rationalismens Blomstringstid i Danmark, den Tid, som Oldefaderen havde betegnet saaledes: Hos de „fine Folk" var Aanden fransk, hos Teologerne var den tysk, og hos Almuen var der slet ingen Aand. Det var paa den Tid, da Fornuftgudsdyrkelsen fra Frankrig bredte sig ud til alle Sider, og da de tyske Teologer søgte at tage „Brodden fra Bibelen", som der blev sagt, og at plukke Troslæren, saa der kun blev 3 Ting tilbage: en levende Gud, Udødeligheden og Dyden. Paa denne Tid var det, den gamle Præst i Lyngby levede og virkede, en Tid stærkt optaget af sit Landbrug, Sognets Skolevæsen og Sognets Fattigvæsen. Han udarbejdede omhyggeligt sine Prædikener til hver Søndag og samlede en betydelig Tilhørerskare i Lyngby Kirke. Saa kom han en Dag i Sygebesøg hos en gammel Kone, der laa for Døden og raabte om Hjælp. Præsten søgte at trøste hende, men forgæves. Han stod magtesløs og gik omsider beskæmmet hjem fra dette Sygebesøg, belært om, at han ikke var den gode Kristen, han selv mente at være. I to Dage og en Nat lukkede han sig inde i sit Studerekammer, kæmpende en streng Kamp med sin egen Samvittighed. Da den gamle Lyngby-Præst atter aabnede Døren til sit Studerekammer, var han bleven en ny Mand. Al Stil og Form gik af hans Prædikener, og han talte med glødende Varme, naar han skildrede den aandelige Pinse, han lige havde haft. Hans tidligere Menighed faldt fra ham; man trak paa Skuldrene ad den stakkels Mand, der var bleven sær. I Løbet af et Aarstid samlede han atter en stor Menighed om sin Prædikestol, eller naar han Søndag Eftermiddag kørte ud i det store Sogn omkring sin Vogn, fra hvilken han fortalte om den Guds Naade, han havde oplevet, da det blev Pinse for ham. Og da han som gammel Mand laa paa Dødslejet, samlede han sin nærmeste Slægt om sig og bidnede, at han havde stridt den gode Strid, fuldendt Løbet, og nu gik han glad hjem til sin Fader. Denne gamle Præst kom som en enlig Svale, der varslede det Foraar, der skulde komme over Danmark. Naar jeg læser min Oldefaders gamle Papirer — sluttede Pastor Rønne — da forstaar jeg, at Guds Aand endnu har noget af de glødende Tungers Røst, som den havde den første Pinsedag, og at den bestandig har den samme Virk-

ning. Det skulde man søge at forstaa, ikke mindst i disse Egne i Nærheden af Rønnebæk, hvor den store Mand lyttede til „Fredskovens Nattergale", da han skrev sin skønne Salme om Pinseaanden. Maatte vi ogsaa her i Landet lære at holde Pinse paa rette Maade, saa der ogsaa her maa blive glødende Hjerter og brændende Bønner!

Pastor Meinertsen sluttede dermed Mødet, som der var al Grund til at være tilfreds med. Det havde været baade et Grundlovs-, et Folke- og et Pinsemøde, og det var sikkert lykkedes Mødets Ordførere at anslaa de Strenge, der bør anslaas paa et Møde som dette. Tak til Pastor Rønne!

Med Salmen: „Dejlig er Jorden" sluttede Mødet.

Grundlovsmøde 5.6.1912

Folkemødet i Mogenstrup Skov

Onsdag den 5. Juni (Grundlovsdagen).

Mødet begynder Kl. 2½ med **Taler** af Rigsdagsmand H. P. Hanssen-Nørremølle, Seminarieforstander Vinther, Silkeborg, og Provst Hansen, St. Fuglede. **Et Orkester vil musicere** paa Festpladsen, hvor der kan faas ikke-spirituøse Drikke. Madkurve kan medbringes. I Tilfælde af ugunstigt Vejr holdes Mødet i Salen paa Kroen. Adgangen betales med 35 Øre. Cyklestald og godt Staldrum forefindes.

Kirkegudstjenesten i Mogenstrup Kl. 2 er forandret til Kl. 1.

Dam, Brøderup, **Mejnertsen**, Mern, **J. Bendtsen**, Benderup, **Schmidt**, Ny Holsted, **H. P. Nielsen**, Karebæk, **J. P. Larsen**, Ring, **J. Nielsen**, Eskildstrup, **J. Madsen**, Baarse, **A. Larsen**, Lundby, **Halse**, Vordingborg, **H. Petersen**, Sværdborg, **P. Christensen**, Skibbinge, **J. P. Larsen**, Lille Næstved, **J. Hansen**, Abbednæs, **P. Frandsen**, Dysted, **Christiansen**, Staunstrup, **Lorck**, Næstved, **R. Petersen**, Sipperup, **Petersen**, Redaktør, Præstø, **Rs. Jensen**, Ugledie, **Andresen**, Fodby, **Ole Fr. Olsen**, Blangslev, **Arnholtz**, Næstved.

Næstved Tidende 29.5.1912

2214 betalende voksne deltagere a' 0,35 kr.

Næstved Tidende den 6.6.1912:

Grundlovsmødet
i Mogenstrup

For ottende gang samledes en stor skare i onsdags om den talerstol, som en kreds af mænd i Sydsjælland hver grundlovsdag lader rejse i Mogenstrup Skov. Vejret var ikke meget indbydende til at begynde med, men efterhånden spredtes skyerne, og det varede ikke længe, før solen sendte sine fine stråler ned over den smukke festplads, hvor der efterhånden samledes henved 3000 mennesker, der lejrede sig op ad skråningen foran den smukt pyntede talerstol. Når tilslutningen blev så stor, er grunden vel først og fremmest den, at trangen til sådanne møder stadig er levende. En anden årsag var sikkert den, at Indbyderne havde været heldige i deres valg af ordførere, hvoraf den sønderjyske rigsdagsmand ***Hanssen-Nørremølle*** viste sig i stand til i særlig grad at fængsle den store forsamlings opmærksomhed. Straks ved sin fremtræden hilstes han med bifald, og gang på gang fremkaldte hans udtalelser den mest levende tilslutning. Mødet indledes med sangen: "Er vor trældoms tid forbi", hvorefter forstander ***Dam***, Brøderup, på Indbydernes vegne bød velkommen til forsamlingen og talerne. Den store tilslutning vidner om, at Indbyderne havde truffet en trang i befolkningen ved afholdelsen af disse møder. Indlederen drog endvidere en sammenligning mellem forholdene her i landet under enevoldskongernes styre og forholdene siden grundlovens givelse og sluttede med et leve for fødselsdagsbarnet: Grundloven.

Velkommen i den grønne lund.

Taler 1: Provst **H. P. Hansen**, Store Fuglede

Taler 2: Forstander **Peder Jørgen Madsen Vinther**, Silkeborg seminarium
http://www.denstoredanske.dk/Dansk_Biografisk_Leksikon/Uddannelse_og_undervisning/Seminarieforstander/P.J.M._Vinther

Taler 3: Rigsdagsmand **H. P. Hanssen-Nørremølle**, Sundeved
http://www.denstoredanske.dk/Danmarks_geografi_og_historie/Danmarks_historie/Danmark_1849-1945/Hans_Peter_Hanssen

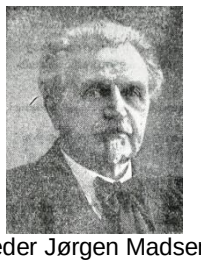

Peder Jørgen Madsen Vinther

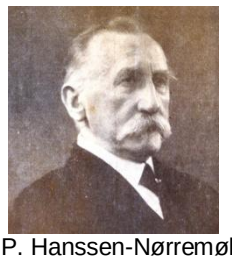

H. P. Hanssen-Nørremølle

Provst Hansen
St. Fuglede,

ville give en skildring af den jyske bondemand Niels Jokum Termansen, der er blevet kaldt Danmarks mest lærde bonde. Allerede dette er et godt lob at få, men han var tillige en sand adelsmand i dette ords rette betydning, og derfor fortjener han at mindes på en dag som denne. Som motto over hans liv kan man med megen ret sætte de kendte ord: "Vel født er vel en trøst, men bedre vel opdragen. Vel gift er livets lyst, vel død er hele sagen". At være "vel født" er ikke det samme, som at være født til glans og herlighed. Det er langt bedre at være udrunden fra en god stamme, thi gode og kraftige rødder vil altid sætte friske skud. N.J. Termansen havde både på fædrene og mødrene side en god oprindelse. Han blev født i 1824 i et bondehjem i landsbyen Vejen ved Kolding. Hans fader, farfader og endnu længere tilbage var alle bønder, mens moderen tilhørte en kendt embedsslægt, der gennem Grundtvig kunne føre sin stamtavle tilbage til Skjalm Hvide. Fra disse to sunde slægter fik Termansen den værdifulde arv, som senere gjorde ham til en af sin tids mest intelligente mænd. Sin meste barndomstid tilbragte han i huset hos en familie i nærheden af Vejen, og dette hjem blev hans fremtidshjem. Her lærte han to ting, at tale sandhed og at bede, der senere i livet hjalp ham over mange fristelser. Præsten i Vejen var dog den mand, der fik den største betydning for ham. Han tog sig af ham og lærte ham meget, men den videbegærlige dreng søgte stadig ny kilder, og han veg ikke tilbage for med megen møje og besvær at lære tysk og engelsk. I 1853 giftede Termansen sig med en håndværkerdatter, der drog ind på bondegården. Skønt hun kun havde meget lidt forstand på landbrug, udfyldte hun sin plads på en ypperlig måde og skabte Termansen et hjem, hvortil han senere i livet under forandrede forhold stadig higede. Efter denne nærmest biografiske levnedstegning, skildrede taleren udførligt, hvorledes Termansen blev folkeligt og kristeligt

vækket. Sin folkelige vækkelse fik han ved at deltage i de nationale møder på Skamlingsbanken, hvor han navnlig kom ind under Grundtvigs indflydelse, medens han i kristelig henseende i begyndelsen var en del præget af pietismen, men senere af præsten Vilh. Birkedal blev bibragt et mere lyst syn. Efter at have deltaget i Treårskrigen, blev Termansen i sin hjemegn benyttet stærkt i det offentlige liv. Han sad således ca. 20 år i Folketinget som repræsentant for Bækkekredsen og blev senere valgt ind i Landstinget. Partigænger blev han dog aldrig. Han ville altid have lov til at kæmpe for det, han anså for frihed og ret. I året 1891 lakkede det mod enden, og den 9. maj lukkede han sine øjne, men mindet om denne mærkelige mand vil leve i store dele af det danske folk.

Jeg vil værge mit land.

Seminarieforstander **Vinther,** Silkeborg,
var på en rejse i Norge i 1908 kommen til Kristiania, hvor der den 8. juni var planlagt en stor mindefest for en af Norges stormænd, digteren Henrik Bergeland. Hele byen var flagsmykket, lige fra de rigeste til de fattigste kvarterer, og til ære for digteren, som var kendt som en stor blomsterelsker, bar alle blomster på brystet. Ud fra denne dags indtryk af det norske folks kærlighed til sin store digter, søgte foredragsholderen at skabe et tro billede af Henrik Bergelands udholdende arbejde for de fattige og fortrykte og hans kamp mod al uretfærdighed, der tilsidst endte med, at han døde som en dybt forarmet mand, kun 37 år gammel. Vi skal imidlertid ikke forsøge at gengive denne livstegning. Den var interessant at høre, men egnede sig - ligesom det første foredrag - egentlig ikke for gengivelse.

Forstander ***Dam*** sluttede denne første del af mødet med en tak til talerne, hvorefter forsamlingen spredte sig rundt om i den smukke bøgeskov, de fleste omkring medbragte madkurve. Efter en god times pause, blæste musikken på ny til samling om talerstolen, hvorfra dagens hovedtaler

Rigsdagsmand **Hanssen-Nørremølle**,
med djærve ord talte sønderjydernes sag: Når jeg adskillige gange har sagt nej til at deltage i grundlovsfester i Danmark, er det, fordi disse ofte har haft et politisk præg, og vi sønderjyder kan naturligvis ikke blande os i kongerigets forhold. Dette møde er jo imidlertid en ren folkefest, en national fest, som jeg med den største glæde kan deltage i. Noget andet er, at det ikke er velset hos de tyske magthavere, at vi, der er repræsentanter i den tyske rigsdag, deltager i sådanne møder. Men vi taler, hvor vi vil, og vi skal nok vide at tale således, som det sømmer sig for tyske statsborgere. Det siger sig selv, at vi, der er tvungne ind under tysk herredømme, må føre en kamp med magthaverne, men det danske folk kan ikke og bør ikke blande sig i denne indre strid. Det var det 18. århundredes kongstanke, at statsgrænserne også skulle være folkegrænser. Men denne tanke er glippet overalt. Selv det stærke tyske rige, der er bygget op på og holdes sammen ved magten, har ikke formået at virkeliggøre denne tanke i sine grænselande. Der anerkendes tværtimod fra alle sider en ret for grænsefolkene til at hævde deres nationalitet, og denne anerkendelse giver også det danske folk en ret til at støtte os. Det bør i hvert fald aldrig blive således, at det danske folk ikke vil vedkendes os. (hør!).

Staterne fremtræder jo som produkter af de eksisterende magtforhold, og denne magt benyttes gerne af den stærkere part til undertrykkelse af den svagere. I Tyskland er de politiske spørgsmål rene magtspørgsmål. Den tyske magtpolitik, der udadtil har ført til så store resultater, har medført den hårde hånds politik indadtil og den moderne nationale undertrykkelse. Denne begyndte allerede i 70erne i Sønderjylland med sprogundertrykkelsen. Tyskerne havde forståelsen af, at den, der havde magten i skolerne, også havde nogen betingelse for at give den opvoksende slægt sit præg. Man opnåede dog ikke de ønskede resultater. Skolen har vist sig at stå fuldstændig magtesløs i Sønderjylland og for øvrigt også i de polske lande, og mange af de børn, der har gennemgået skolens tyske påvirkning, har siden udviklet sig til at blive nogle af de bedste nationale førere. Den sidste tvangslov af denne art fik vi i 1907, da det blev vedtaget, at modersmålet ikke måtte benyttes i offentlige forsamlinger i de egne, hvor den danske befolkningsprocent ikke nåede mindst 60.

Det er dog ikke alene på sprogets område, at undertrykkelserne føres. Særlig typisk for det prøjsiske politiregime er udvisningerne, forbudene mod brug af danske farver og danske sange, forsøgene på at spærre os de offentlige lokaler, frimenighedskirkerne og forsamlingshusene. Mest brutalt virker forfølgelserne af "de hjemløse", hvoraf der findes henved et par tusinde i Sønderjylland. Disse folk, der stammer fra ægteskaber mellem indvandrede danske mænd og sønderjyske piger, nægter man ret til at bo og bygge i det land, hvor de er født, og gør de det alligevel, bliver de idømt store bøder og havner sluttelig i fængslerne. Dette meningsløse forhold har imidlertid i Tyskland rejst en offentlig mening, der kræver sagen løst.

Efterhånden som det har vist sig, at alle disse tvangsforanstaltninger er bleven til den rene fiasko, går den prøjsiske politik mere ud på at fortrænge befolkningen fra hjemlandets jord. Denne kamp indlededes i sin tid af Bismarck med et forslag om at bevilge 100 mill. mark til opkøb af jord i de polske lande, og der er senere vedtaget flere love af samme slags, således at der i øjeblikket er bevilget 650 mill. mark til det smukke formål. Ved at overlade disse penge på billige vilkår til tyske landmænd, er der efterhånden bleven bosat henved 150.000 sådanne i de polske landsdele. Polakkerne har imidlertid værget kraftigt for sig, og er end ikke veget tilbage for at gå over til modangreb, således at de i de senere år har erobret mere jord fra tyskerne end omvendt.

Denne jordpolitik er for 3 år siden påbegyndt med større kraft i Sønderjylland. Staten har fremskaffet en mængde såkaldte "rentegårde", hvis ejere har fået billige lån både i jorden og i bygningerne - men kun mod, at staten forbeholder sig ret til ved ejerskifte at overtage gårdene, hvis disse står i fare for at gå over på danske hænder. En ganske lignende bevægelse er skabt med hensyn til rejsning af arbejderboliger, idet

staten ved at yde lån til de som regel ganske ubemidlede arbejdere stiller disse i et fuldstændigt afhængighedsforhold til sig. For nogle uger siden er man gået endnu et skridt videre, idet regeringen har fået vedtaget en lov om bevilling af 100 mill. mark til udlån i alt oprettede gårde og huse i Sønderjylland. Denne lov har en principiel betydning, idet det er første gang, der vedtages en undtagelseslov alene for det danske Nordslesvig. Den er ved sin fremkomst bleven begrundet med danskernes fremgang trods alle tidligere vedtagne tvangslove. De tyske hertuger og grever i Rigsdagen talte alle over den samme tekst, der nærmest kan betegnes med stroferne: ”At der som korn opvokse knægte, der tør mod fjenden fægte.” Der kan da overfor alle disse samstemmende skrig være grund til at spørge, om det virkelig forholder sig rigtigt med danskernes ustandselige fremgang, og der kan - glædeligvis - lyde et enstemmigt ja. De sidste rigsdagsvalg viste stor fremgang i vore stemmetal, og selv den af tyske embedsmænd ved sidste folketælling foretagne deling af danske og tyske, viser en stræk stigning i antallet af dansktalende. (hør! bravo!). Til trods for alle bestræbelser i modsat retning, er det hidtidige resultat af kampen om jorden blevet, at vi har erobret flere ejendomme fra tyskerne en de fra os.

Det er jo ganske naturligt, at når man er udsat for sådanne organiserede angreb fra statens side, må man træffe sine modforholdsregler på organisatorisk vis, og dette har da også fundet sted blandt alle Tysklands grænsefolk, naturligvis indenfor de bestående loves rammer. Vi har i Sønderjylland dannet en sprogforening, der årlig sender et større procenttal af vore unge til danske højskoler end tilfældet er i selve kongeriget, og vi har oprettet ”Nordslesvigs Kreditforening”, der har været os til uvurderlig nytte i kampen om jorden.

Vor tids grænsekamp adskiller sig altså fra tidligere tiders kampe ved at være *en bevidst kulturkamp*, hvor man fra begge sider ruster sig rent organisatorisk. Det har været vor stolthed og styrke, at vi lige til denne dag har formået at føre kampen indenfor lovens rammer, og på samme måde vil der i fremtiden blive kæmpet med styrke og kraft og - derom føler vi os overbevist - med stigende held. (stærkt bifald.)

Der er vel dag til suk og gråd

Forstander ***Dam*** ville, uden at forklejne de foregående talere, rette en særlig tak til Hanssen-Nørremølle, fordi han havde fulgt opfordringen til at deltage i mødet. Han havde dermed imødekommet et stærkt ønske i den sydsjællandske befolkning. (hør!) Det var en udmærket tale, Hanssen-Nørremølle holdt, og den tillidsfulde fortrøstning, der gennemstrømmede hele foredraget, har sikkert formået at tø op i alle danske sindelag. Vi siger også tak til Hanssen-Nørremølle, fordi han altid har kæmpet for den danske sag med åben pande, men tillige klogt og sindigt, uden at løbe panden imod. Det må vel snart dages for de undertrykte folkeslag, og stormagterne må antagelig efterhånden få øjnene op for, at de høster hverken ære eller gavn af undertrykkelse. Med et leve for, at Hanssen-Nørremølle i endnu mange år måtte få evne til at tale danskhedens sag i Berlin, sluttede forstanderen det vellykkede møde, hvorefter forsamlingen sang ”Dejlig er jorden”.

Grundlovsmødet i Mogenstrup.

—

For ottende Gang samledes en stor Skare i Onsdags om den Talerstol, som en Kreds af Mænd i Sydsjælland hver Grundlovsdag lader rejse i Mogenstrup Skov. Vejret var ikke meget indbydende til at begynde med, men efterhaanden spredtes Skyerne, og det varede ikke længe, før Solen sendte sine Straaler ned over den smukke Festplads, hvor der efterhaanden samledes henved 3000 Mennesker, der lejrede sig op ad Skraaningen foran den smukt pyntede Talerstol. Naar Tilslutningen blev saa stor, er Grunden vel først og fremmest den, at Trangen til saadanne Møder stadig er levende. En anden Aarsag var sikkert den, at Indbyderne havde været heldige i deres Valg af Ordførere, hvoraf den sønderjydske Rigsdagsmand Hansen-Nørremølle viste sig i Stand til i særlig Grad at fængsle den store Forsamlings Opmærksomhed. Straks ved sin Fremtræden hilsies han med Bifald, og Gang paa Gang fremkaldte hans Udtalelser den mest levende Tilslutning.

Mødet indledes med Sangen: „Er vor Trældomstid forbi", hvorefter Forstander Dam, Brøderup, paa Indbyderne Vegne bød velkommen til Forsamlingen og Talerne. Den store Tilslutning vidner om, at Indbyderne havde truffet en Trang i Befolkningen ved Afholdelsen af disse Møder. Indlederen drog endvidere en Sammenligning mellem Forholdene her i Landet under Eneboldkongernes Styre og Forholdene siden Grundlovens Givelse og sluttede med et Leve for Fødselsdagsbarnet: Grundloven.

Velkommen i den grønne Lund.

Provst **Hansen**,

St. Fuglede,

vilde give en Skildring af den jydske Bondemand Niels Jokum Termansen, der er blevet kaldt Danmarks mest lærde Bonde. Allerede dette er et godt Lov at faa, men han var tillige en sand Adelsmand i dette Ords rette Betydning, og derfor fortjener han at mindes paa en Dag som denne. Som Motto over hans Liv kan man med megen Ret sætte de kendte Ord: „Vel født er vel en Trøst, men bedre vel opdragen. Vel gift er Livets Lyst, vel død er hele Sagen". At være „vel født" er ikke det samme, som at være født til Glans og Herlighed. Det er langt bedre at være udrunden fra en god Stamme, thi gode og kraftige Rødder vil altid sætte friske Skud. N. J. Termansen havde baade paa fædrene og mødrene Side en god Oprindelse. Han blev født 1824 i et Bondehjem i Landsbyen Vejen ved Kolding. Hans Fader, Farfader og endnu længer tilbage var alle Bønder, medens Moderen hørte til en kendt Embedsslægt, der gennem Grundtvig kunde føre sin Stamtavle lige tilbage til Skjalm Hvide. Fra disse to sunde Slægter fik Termansen den værdifulde Arv, som senere gjorde ham til en af sin Tids mest intelligente Mænd. Sin meste Barndomstid tilbragte han i Huset hos en Familje i Nærheden af Vejen, og dette Hjem blev hans Fremtidshjem. Her lærte han to Ting, at tale Sandhed og at bede, der senere i Livet hjalp ham over mange Fristelser. Præsten i Vejen blev dog den Mand, der fik den største Betydning for ham. Han tog sig af ham og lærte ham meget, men den videbegærlige Dreng søgte stadig ny Kilder, og han veg end ikke tilbage for med megen Møje og Besvær at lære Tysk og Engelsk. I 1853 giftede Termansen sig med en Haandværkerdatter, der drog ind paa Bondegaarden. Skønt hun kun havde meget lidt Forstand paa Landbrug,

udfyldte hun sin Plads paa en ypperlig Maade og skabte Termansen et Hjem, hvortil han senere i Livet under forandrede Forhold stadig higede. Efter denne nærmest biografiske Levnedstegning, skildrede Taleren udførligt, hvorledes Termansen blev folkeligt og kristeligt vækket. Sin folkelige Vækkelse fik han ved at deltage i de nationale Møder paa Skamlingsbanken, hvor han navnlig kom ind under Grundtvigs Indflydelse, medens han i kristelig Henseende i Begyndelsen var en Del præget af Pietismen, men senere af Præsten Vilh. Birkedal blev bibragt et mere lyst Syn. Efter at have deltaget i Treaarskrigen, blev Termansen i sin Hjemegn benyttet stærkt i det offentlige Liv. Han sad saaledes ca. 20 Aar i Folketinget som Repræsentant for Vækkekredsen og blev senere valgt ind i Landstinget. Partigænger blev han dog aldrig. Han vilde altid have Lov til at kæmpe for det, han ansaa for Frihed og Ret. I Aaret 1891 lakkede det mod Enden, og d. 9. Maj lukkede han sine Øjne, men Mindet om denne mærkelige Mand vil leve i store Dele af det danske Folk.

Jeg vil værge mit Land.

Seminarieforstander **Vinther**,

Silkeborg,

var paa en Rejse i Norge i 1908 kommen til Kristiania, hvor der d. 8. Juni var planlagt en stor Mindefest for en af Norges Stormænd, Digteren Henrik Wergeland. Hele Byen var flagsmykket, lige fra de rigeste til de fattigste Kvarterer, og til Ære for Digteren, der var kendt som en stor Blomsterelsker, var alle Blomster paa Brystet. Ud fra denne Dags Indtryk af det norske Folks Kærlighed til sin store Digter, søgte Foredragsholderen at skabe et tro Billede af Henrik Wergelands udholdende Arbejde for de fattige og fortrykte og hans Kamp mod al Uretfærdighed, der tilsidst endte med, at han døde som en dybt forarmet Mand, kun 37 Aar gl. Vi skal imidlertid ikke forsøge at gengive denne Levnedstegning. Den var interessant at høre, men egnede sig — ligesom det første Foredrag — egentlig ikke for Gengivelse.

Forstander D a m sluttede denne første Del af Mødet med en Tak til Talerne, hvorefter Forsamlingen spredte sig rundt om i den smukke Bøgeskov, de fleste omkring medbragte Madkurve. Efter en god Times Pause, blæste Musiken paany til Samling om Talerstolen, hvorfra Dagens Hovedtaler,

Rigsdagsmand **Hansen-Nørremølle**,

med djærve Ord talte Sønderjyderne Sag: Naar jeg adskillige Gange har sagt nej til at deltage i Grundlovsfester i Danmark, er det, fordi disse ofte har haft et politisk Præg, og vi Sønderjyder kan naturligvis ikke blande os i Kongerigets politiske Forhold. Dette Møde er jo imidlertid en ren Folkefest, en national Fest, som jeg med den største Glæde kan deltage i. Noget andet er, at det ikke er velset hos de tyske Magthavere, at vi, der er Repræsentanter i den tyske Rigsdag, deltager i saadanne Møder. Men vi taler, hvor vi vil, og vi skal nok vide at tale saaledes, som det sømmer sig for tyske Statsborgere. Det siger sig selv, at vi, der er tvungne ind under tysk Herredømme, maa føre en Kamp med Magthaverne, men det danske Folk kan ikke og bør ikke blande sig i denne indre Strid. Det var det 18. Aarhundredes Kongstanke, at Statsgrænserne ogsaa skulde være Folkegrænser. Men denne Tanke er glippet overalt. Selv det stærke tyske Rige, der er bygget op paa og holdes sammen ved Magten, har ikke formaaet at virkeliggøre denne Tanke i sine Grænselande. Der anerkendes tværtimod fra alle Sider en Ret for Grænsefolkene til at hævde deres Nationalitet, og denne Anerkendelse giver ogsaa det danske Folk en Ret til at støtte os. Det bør i hvert Fald aldrig blive saaledes, at det danske Folk ikke vil bedkendes os. (Hør!)

Staterne fremtræder jo som Produkter af de bestaaende Magtforhold, og denne Magt benyttes gerne af den stærkere Part til Undertrykkelse af den svagere. I Tyskland er de politiske Spørgsmaal rene Magtspørgsmaal. Den tyske Magtpolitik, der udadtil har ført til saa store Resultater, har medført den haarde Haands Politik indadtil og den moderne nationale Undertrykkelse. Denne begyndte allerede i 70erne i Sønderjylland med Sprogundertrykkelsen. Tyskerne havde Forstaaelsen af, at den, der havde Magten i Skolerne, ogsaa havde nogen Betingelse for at give den opvoksende Slægt sit Præg. Man opnaaede dog ikke de ønskede Resultater. Skolen har vist sig at staa fuldstændig magtesløs i Sønderjylland og forøvrigt ogsaa i de polske Lande, og mange af de Børn, der har gennemgaaet Skolens tyske Paavirkning, har siden udviklet sig til at blive nogle af vore bedste nationale Førere. Den sidste Tvangslov af denne Art fik vi i 1907, da det blev vedtaget, at Modersmaalet ikke maatte benyttes i offentlige Forsamlinger i de Egne, hvor den danske Befolkningsprocent ikke naaede mindst 60.

Det er dog ikke alene paa Sprogets Omraade, at Undertrykkelserne føres. Særlig typisk for det prøjsiske Politiregimente er Udvisningerne, Forbudene mod Brugen af danske Farver og danske Sange, Forsøgene paa at spærre os de offentlige Lokaler, Frimenighedskirkerne og Forsamlingshusene. Mest brutalt virker Forfølgelserne af „de hjemløse", hvoraf der findes henved et Par Tusind i Sønderjylland. Disse Folk, der stammer fra Ægteskaber mellem indvandrede danske Mænd og sønderjydske Piger, nægter man Ret til at bo og bygge i det Land, hvor de er født, og gør de det alligevel, bliver de idømt store Bøder og havner fluttelig i Fængslerne. Dette meningsløse Forhold har imidlertid i Tyskland rejst en offentlig Mening, der kræver Sagen løst.

Efterhaanden som det har vist sig, at alle disse Tvangsforanstaltninger er bleven til den rene Fiasko, gaar den prøjsiske Politik mere og mere ud paa at fortrænge Befolkningen fra Hjemlandets Jord. Denne Kamp indlededes i sin Tid af Bismarck med et Forslag om at bevilge 100 Mill. Mark til Opkøb af Jord i de polske Lande, og der er senere vedtaget flere Love af samme Slags, saaledes at der i Øjeblikket er bevilget 650 Mill. Mark til det smukke Formaal. Ved at overlade disse Penge paa billige Vilkaar til tyske Landmænd, er der efterhaanden bleven bosat henved 150,000 saadanne i de polske Landsdele. Polakkerne har imidlertid værget kraftigt for sig, og er end ikke beget tilbage for at gaa over til Modangreb, saaledes at de i de senere Aar har erobret mere Jord fra Tyskerne end omvendt.

Denne Jordpolitik er for 3 Aar siden paabegyndt med større Kraft i Sønderjylland. Staten har fremskaffet en Mængde saakaldte „Rentegaarde", hvis Ejere har faaet billige Laan baade i Jorden og i Bygningerne — men kun mod, at Staten forbehølder sig Ret til ved Ejerskifte at overtage Gaardene, hvis disse staar i Fare for at gaa over paa danske Hænder. En ganske lignende Bevægelse er skabt med Hensyn til Rejsning af Arbejderboliger, idet Staten ved at yde Laan til de som Regel ganske ubemidlede Arbejdere stiller disse i et fuldstændigt Afhængighedsforhold til sig. For nogle Uger siden er man gaaet endnu et Skridt videre, idet Regeringen har faaet vedtaget en Lov om Bevilling af 100 Mill. Mark til Udlaan i alt oprettede Gaarde og Huse i Sønderjylland. Denne Lov har en principiel Betydning, idet det er første Gang, der vedtages en Undtagelseslov alene for det danske Nordslesvig. Den er ved sin Fremkomst bleven begrundet med Danskernes Fremgang trods alle tidligere vedtagne Tvangslove. De tyske Hertuger og Grever i Rigsdagen talte alle over den samme Tekst, der nærmest kan betegnes med Strofene: „At der som Korn opvokse Knægte, der tør frit mod Fjenden fægte." Der kan da overfor alle disse samstemmende Skrig være Grund til at spørge, om det virkelig forholder sig rigtigt med Danskhedens ustandselige Fremgang, og der kan — glædeligvis — lyde et enstemmigt Ja. De sidste Rigsdagsvalg viste stor Fremgang i vore Stemmetal, og selv den af tyske Embedsmænd ved sidste Folketælling foretagne Deling af Danske og Tyske, viser en stærk Stigning i Antallet af dansktalende. (Hør! Bravo!). Med Hensyn til Jordspørgsmaalet har vi heller ikke ladet os forknytte. Til Trods for alle Bestræbelser i modsat Retning, er det hidtidige Resultat af Kampen om Jorden blevet, at vi har erobret flere Ejendomme fra Tyskerne end de fra os.

Det er jo ganske naturligt, at naar man er udsatte for saadanne organiserede Angreb fra Statens Side, maa man træffe sine Modforholdsregler paa organisatorisk Vis, og dette har da ogsaa fundet Sted blandt alle Tysklands Grænsefolk, naturligvis indenfor de bestaaende Love's Rammer. Vi har i Sønderjylland dannet en Sprogforening, der aarlig sender et større Procenttal af vore unge til danske Højskoler end Tilfældet er i selve Kongeriget, og vi har oprettet „Nordslesvigs Kreditforening", der har været os til uvurderlig Nytte i Kampen om Jorden.

Vor Tids Grænsekamp adskiller sig altsaa fra tidligere Tiders Kampe ved at være en bevidst Kulturkamp, hvor man fra begge Sider rister sig rent organisatorisk. Det har været vor Stolthed og Styrke, at vi lige til denne Dag har formaaet at føre Kampen indenfor Lovens Rammer, og paa samme Maade vil der i Fremtiden blive kæmpet med Styrke og Kraft og — derom føler vi os overbevist — med stigende Held. (Stærkt Bifald.)

Der er vel Dag til Suk og Graad.

Forstander Dam vilde, uden at forklejne de foregaaende Talere, rette en særlig Tak til Hansen-Nørremølle, fordi han havde fulgt Opfordringen til at deltage i Mødet. Han havde dermed imødekommet et stærkt Ønske i den sydsjællandske Befolkning. (Hør!) Det var en udmærket Tale, Hansen-Nørremølle holdt, og den tillidsfulde Fortrøstning, der gennemstrømmede hele Foredraget, har sikkert formaaet at tø op i alle danske Sindelag. Vi siger ogsaa Tak til Hansen-Nørremølle, fordi han altid har kæmpet for den danske Sag med aaben Pande, men tillige klogt og sindigt, uden at løbe Panden imod. Det maa vel snart dages for de undertrykte Folkeslag, og Stormagterne maa antagelig efterhaanden faa Øjnene op for, at de høster hverken Ære eller Gavn af Undertrykkelse. Med et Leve for, at Hansen-Nørremølle endnu i mange Aar maatte faa Evne til at tale Danskhedens Sag i Berlin, fluttede Forstanderen det vellykkede Møde, hvorefter Forsamlingen sang „Dejlig er Jorden".

Grundlovsmøde 5.6.1913

Folkemødet i Mogenstrup Skov

Torsdag den 5. Juni (Grundlovsdagen).

Mødet begynder Kl. 2½ med **Taler** af Højskoleforstander Morits Madsen, Rødkilde, Højskolelærer cand. theol. Monrad, Ryslinge, og Pastor Th. Helweg, Idestrup. **Et Orkester vil musicere** paa Festpladsen, hvor der kan faas ikke-spirituøse Drikke. Madkurve kan medbringes. I Tilfælde af ugunstigt Vejr holdes Mødet i Salen paa Kroen. Adgangen betales med 35 Øre. Cyklestald og godt Staldrum forefindes.

Dam, Brøderup, **Mejnertsen**, Mern, **J. Bendtsen**, Bonderup, **Schmidt**, Lille-Næstved, **H. P. Nielsen**, Karebæk, **J. P. Larsen**, Ring, **J. Nielsen**, Eskildstrup, **J. Madsen**, Baarse, **A. Larsen**, Lundby, **Halse**, Vordingborg, **H. Petersen**, Sværdborg, **P. Christensen**, Skibbinge, **J. P. Larsen**, Lille-Næstved, **J. Hansen**, Abbednæs, **P. Frandsen**, Dysted, **Christiansen**, Staunstrup, **Lorek**, Næstved, **R. Petersen**, Sipperup, **Petersen**, Redaktør, Præstø, **Rs. Jensen**, Ugledie, **Andresen**, Fodby, **Ole Fr. Olsen**, Blangslev, **P. Larsen**, Østergaard, Ørslev, **Arnholtz**, Næstved.

Næstved Tidende 29.5.1913

Næstved Tidende den 6.6.1913:

Grundlovsfesten
i Mogenstrup

Grundlovsfesterne i Mogenstrup har nu vundet hel tradition, og som de store kildemarkedsdage i gamle tider er Mogenstrup nu på grundlovsdagen samlingspunktet for vide kredse i Sydsjælland.

Også i år strømmede folk i store skarer til Mogenstrup på 5. junidagen. Omkring talerstolen, hvor i år pastor ***Helweg***, Idestrup, højskolelærer ***Monrad***, Ryslinge og højskoleforstander ***Moritz Madsen***, Rødkilde, førte ordet, var sikkert samlet over 3000 mennesker.

Med særlig interesse lyttede man til den sidste af disse talere. ***Moritz Madsen*** vil jo som vordende forstander på Brøderup Højskole om kort tid få sin virksomhed her i Sydsjælland, og der var i den store forsamling mange, som her for første gang havde lejlighed til at lære den nye forstander at kende. Madsen gav i sin tale en oversigt over udviklingen i de sidste menneskealdre og sluttede med et alvorsord til hver enkelt personlig om at klare sit gudsforhold, om vort folk ellers skal få lykke af denne rige udvikling. Talen vandt stærk tilslutning fra tilhørerne og gav sikkert alle det bedste indtryk af den mand, der skal løfte arven efter Emil Dam på Brøderup.

I tilslutning hertil sluttede mødets leder, pastor ***Meinertsen*** mødet med en smuk afskedshilsen til Dam og hans hustru med tak for det store indskud, Dam i den sidste snes år har gjort i åndslivet i Sydsjælland, en hilsen fru ***Dam*** i sin mands fraværelse bevæget takkede for.

Der kom en vår til Dannevang.

Pastor ***Meinertsen***, Mern, bød velmommen på ny til grundlovsfest i Mogenstrup. Grundloven er der i disse dage talt så meget om, så det ville han overlade til de 180 rigsdagsmænd at forhandle videre om. Imidlertid må vi leve livet under den gamle grundlov.

Taler 1: Pastor **Th. Helweg**, Idestrup

Taler 2: Højskolelærer **Monrad**, Ryslinge

Taler 3: Forstander **Morits Madsen**, Rødkilde højskole

2127 betalende voksne deltagere a' 0,50 kr.

Johannes Monrad

Hvilke mangler den end har, så har den dog været en god ven for vort folk. En udvikling som den, der er sket under den, har vort folk ikke før set. Ganske vist spiller mange kræfter med ind, både ude og inde fra, men grundloven har givet betingelserne for, at disse kræfter kunne røre sig frit. Vi vil håbe, at det må lykkes vore lovgivere at skabe os en ny grundlov, som i fremtiden kan virke som velsignelse for fædrelandet. Grundloven leve! (hurra!)

Vort modersmål er dejligt.

Pastor Helweg, Idestrup,

havde ladet det amerikanske stjernebanner rejse ved talerstolen, da han efter opfordring ville tale om de danske i Amerika, hvem han havde boet iblandt i mange år og senere besøgt.

Overalt på jorden findes der danskere, men i kendelige flokke bor de kun under 4 bannere: Dannebrog, det tyske ørnebanner, det amerikanske stjernebanner og Argentinas blå-hvide flag. Om de tre af disse flag har danske sunget deres pris. Endnu er det jo ikke kommet så vidt, at Dannebrog og ørnebannere må vaje frit side om side, men Dannebrog må liste rundt i krogene. Det vil blive en herlig stund, når tyskerne kommer så vidt, at de vil lade Dannebrog vaje sammen med ørnebanneret som det nu gør det med stjernebanneret. Jeg håber Den dag må komme, så vist som jeg tjener en herre, der har givet mig lov at elske mine fjender og derfor fritaget mig for at bære tyskerhad.

Stjernebanneret er kun 134 år gammelt. Ideen til det stammer fra en mand af dansk oprindelse, Abraham Marcussen fra Dansk Vestindien. Under frihedskrigen dannede han en borgervæbning i Philadelfia, som han gav et banner med 13 hvide og røde striber, pegende på de 13 kolonier, som dannede de første fristater. Det flag blev senere antaget som koloniernes og hejstes første gang 1. januar 1776 af George Washington. Dets egentlige fødselsdag blev dog først 14. juni 1777, da man indførte det blå unionsmærke foroven med en stjerne for hver af staterne.

Dette flag fortæller om det fredelige samvirke, som skal være mellem disse stater og de mange folkeslag, som mødes derovre. *Samvirke*, det er deres folkelige katekismus, og den er betydeligt bedre end den, der er autoriseret her hjemme. Dens eneste to paragraffer er meget kraftigt indgraveret på deres sølvmønter og kommer derved alle amerikanere for øje. Der står på dem: ”Af mange gør vi et” og ”Vi tror på Gud”. På guldmønterne står det samme, men på en anden måde, i billedet af ørnen med stavknippet i kløerne, sindbilledet på, at enighed gør stærk.

Dette samvirke er da også nødvendigt og kan have det store enhedsmærke nødig: Vi tror på Gud. Landet er 200 gange så stort som Danmark og befolkningen 45 gange så stor. Og så består den af alle mulige folkeslag og optager hver dag tusinder af indvandrere i sig. Det skal der et stærkt folkelegeme til - tænk blot hvor besværligt det er for en svensk spækhøker, der kommer hertil, at få indfødsret i Danmark. Men i Amerika kommer de fremmede med vilje til at lade sig indarbejde i folket, og derfor går det.

De danske, som kommer derover, vokser ligesom de alle de andre fast til dette land og dets flag, men dog bevarer de dybt i hjerterne kærligheden til Danmark. Det erfarer man så ofte. Da taleren sidst var i Amerika på besøg, blev han således opsøgt af en af ham temmelig fremmed mand. Nu havde denne mand hørt, at Helweg havde været præst i Vallekilde og boet på den jord, hans forældre en gang havde ejet - derfor måtte han hen og tale med ham. Det fik barnemindet til at vælde op i denne mand. Barnemindet er langt, men julemindet er det lyseste, og når julen kommer, så springer mindevældet hos dem alle derovre, og noget bedre end lyse, hyggelige juleminder kan man ikke give sine børn at drage ud med.

Nu er der opståen en dansk-amerikansk folkelitteratur, hvorigennem vi kan lære dansk-amerikanerne at kende. Først og fremmest gennem de af Karl Larsen og pastor Fejlberg udgivne breve fra udvandrere, men også i Amerika er der skrevet megen dansk litteratur, som er værd at kende.

Mange af de danske, der drog ud, har fundet lykke i dette folkestævnets land. Hårdt kan landet tage på sine sønner og døtre, men det har skænket mange af dem friheden og det fristed, som de trængte til. Og altid drages de derover igen, når de kommer herhjem. Og spørger man hvorfor, er svaret: For vore børns fremtid. Det er netop derpå, man skal måle et lands godhed og regeringens dygtighed, om den kan skaffe fremtid for landets børn. Ikke for de rige - de kan klare sig selv - men for de *fattiges* børn (bifald). Det er for at finde denne fremtid, at de er rejst derover, og derfor skal vore bedste ønsker følge dem. Det danske folk under de fire bannere længe leve! (hurra og stærkt bifald).

Nu velkommen enhver under ungdommens tag.

Højskolelærer Monrad, Ryslinge,
mindede om den begivenhed, der skete på den grundlovgivende rigsdag den 7. maj 1849, da Venstre opgav sit eget standpunkt og gik med til det Brun-Jespersenske forslag og derved sikrede grundlovens vedtagelse.

Denne begivenhed viser, at politik altid har været samarbejde, forhandling eller om man vil: Akkord. Det er forudsætningen for politik under den grundlov, som vi lever under, hvad vi ofte har set eksempler på. Sådan gik man også på akkord under Juni-grundloven. Og det bliver man sikkert nødt til under enhver forfatning, også selv om vi får afskaffet alle privillegier, hvad jeg på det kraftigste må tilråde.

Der er dog noget, man ikke må gå på akkord med, nemlig spørgsmål, hvor det gælder ens *tro*, altså i dette tilfælde ens folkelige tro.

Forsvarssagen er f.eks. sådan en trossag. Vi forsvarsvenner kan ikke bevise, at vi nødvendigvis må have et ydre værn, men det er vor tro, at vi ikke kan bestå som nation, hvis vi en gang skulle komme under fremmed herredømme, om ikke vi forinden gør alt, hvad vi kan for at forhindre dette. Derfor kan vi ikke forhandle, om vi skal have et forsvar eller selvopgivelse.

En anden trossag er den almindelige valgret. Vi kan ikke bevise, at den almindelige valgret råder Danmark bedst, men vi tror det. Der er et religiøst moment i den alm. valgret, men også et nationalt. Danmark har nemlig ikke som vore store naboer råd til at lade et stykke af folkeageren ligge brak. Alle evner og kræfter i vort folk må tages i brug, og den alm. valgret er den store plov, der kan pløje ny lag i folket op til solen. Det er en tro, og derom kan ikke forhandles.

Ellers gælder det, at politik er forhandling, men den er mere end det, den er *ansvar*. Et parti såvel som den enkelte skal kunne beherske sig og forstå sit ansvar for at kunne handle, således som det skete den 7. maj 1849. Det var mænd, og en dåd, der var mænd værdige. Det er *handling*, vi trænger til her hjemme.

Det er navnlig stillingen til ansvaret, der skiller os i forfatningskampen. Ved vedtagelsen af menighedsrådsloven så vi således fra konservativ side en vis ængstelse for at lade menighederne selv få ansvaret for præstevalget. Og dog må vi langt videre i kirkelig frihed. Menighederne må have ret til at vælge til præst, hvem de vil, selv om vedkommende ikke er cand. theol.. Kirkelig frihed er ikke kirkelig tøjlesløshed, men valget fremmmer væksten som intet andet, og det har altid været grundlovens mening at stille folket selv overfor ansvaret også på dette område.

Også i skolespørgsmålet har der vist sig en ængstelse for ansvaret, men her kommer den fra socialdemokraterne, således som den viste sig i deres forslag om den *tvungne* undervisning for ungdommen fra 14-18 år. Socialdemokraterne tager vel særlig sigte på den hjemløse ungdom i storbyerne, og det må indrømmes, her er en stor opgave at løse. Men vi grundtvigianere tror ikke, det gøres ved den tvungne undervisning. Det skal være frivilligt. Eleverne skal stilles overfor ansvaret for deres egen dygtiggørelse, og lærerne og vi skal alle føle ansvaret for Danmarks ungdom. En tvungen skole vil nok få elever, men dårlige elever.

Man skal ikke slette ansvaret, men flytte det, ud fra de upersonlige statsinstitutioner og ud til hver enkelt af os, så vi bliver os dette ansvar bevidst.

Der er talt så meget om juni-grundlovens ånd. Det var netop den ånd, der ville gøre det **danske** folk til et

handledygtigt, samarbejdende folk som kendte til ansvar. Et leve for, at det danske folk altid må være sådan! (hurra og bifald).

Efter et ophold på en timestid, der benyttedes til at tømme madkurvene for aftensmaden, fortsattes mødet med sangen "Nu skal det åbenbares", hvorefter ordet blev givet til

Højskoleforstander Moritz Madsen:

Det er gavnligt af og til at løfte blikket tilbage over den vej, vi går, og hver gang, vi passerer en 5. juni, er der grund til at foretage et sådant tilbageblik over folkelivet. Det er let nok at stå og kræve ind og vække tvivl og misfornøjelse, men bedre er det at appellere til taknemligheden, og den slægt, der lever nu, har grund til at være taknemlig.

Ser vi tilbage over udviklingen, siden vi fik grundloven, er der vel vemod i glædesbægret. Grundloven ligger syg i disse dage, siger man, men den har vel blot en skavank, som kan rettes. Juni-grundloven har vi jo ikke helt og fuldt, men dog har vi grund til at se med taknemlighed på den udvikling, vort folk er undergået i de sidste menneskealdre.

Det gælder på alle områder, i det økonomiske liv, som i de forhold, hvorunder vi lever vort daglige liv. Hvor meget lettere er vort arbejde ikke blevet ved alle de moderne maskiner. Hvilken udvikling er der ikke sket med samfærdselsmidlerne. Og hvor helt anderledes er det ikke nu end i stavnsbåndets tid, nu da vi samles til gymnastik- og skyttefester, eller som her i dag, ikke til markedsgøgl og dans, men om talerstolen.

Det er friheden, grundloven, der har givet pulsslaget ind i folkelegemet og taget alle disse kræfter i brug.

Og det gælder også de områder, der er dybere. Hvor helt anderledes er det ikke med oplysningen nu, og når vi tænker tilbage på den tid, da "Mester Erik" og remseterperiet var det vigtigste i skolerne. Nu forstår vi, hvad Grundtvig sagde, at det gælder skolen for livet, og således som Kristen Kold så det, at det levende ord må ind i skolerne. Kundskaber alene gør det ikke. Brist på karakter, viljekraft og følelsesliv er skyld i mange menneskers forlis. Det gælder det om at tage sigte på i børneskolen og senere i ungdomsskolen. Det har da også de fleste lærere nu forståelse af, at det er personlighedens krav, det gælder om.

Det er en udvikling, det er værd at sige tak for, og den er sket ifølge af friheden, det, vi kalder ånden fra 1848.

I 1788 kom løsnet fra Frankrig: Frihed, lighed og broderskab. Og ret forstået - ikke lighed på frihedens bekostning - så er det jo en udvikling hen imod dette mål, der arbejdes på i alle civiliserede stater og stræbes efter i al god lovgivning på det sociale område.

Så er der det store spørgsmål, om vi mennesker under denne store udvikling er bleven lykkeligere og bedre? Ellers er det hele jo et meget tvivlsomt gode.

Det gælder om, at vi har forstået at optage noget af al dette i vort naturel og i vort følelsesliv og lært at sige tak, eftersom vi får det bedre, ellers er al vor kultur ikke meget bevendt.

Der har levet folk i oldtiden, som var lige så langt, om ikke længere i kultur end vi, romerfolket. Og så endte det dog med, at dette folk, da det satte sig hen og ville nyde tilværelsen, i kort tid rådnede op og gik til grunde. Det ville ikke anerkende den ny magt, der kom frem i verden med kristendommen, og som var den største modsætning til romernes jernregimente. Det er det store spørgsmål, om vi forstår tiden og dens udvikling. Det var noget nyt, der lød til romerne i kristendommen, men det er det samme, der lyder til os i vore dage. Det nytter ikke at stille sig på standpunktet: Ikke at ville bøje sig for nogen åbenbaret religion, men stole på den evige menneskelige udvikling. Det er det skralt med. Tilværelsen her på jorden ved vi jo er begrænset, og alt liv her skal afsluttes, som det er sket på andre kloder. Det mål kan det ikke nytte at sætte sig. Der er da kun tilbage at søge ind i os selv og finde det, vi føler vi er i slægt med, ind til det evig ny spørgsmål: Er der en Gud til? Det nytter ikke at gå til præst, bibel eller trosordet. Vi skal først og fremmest til os selv og spørge der og få svaret der. Så kan det andet blive os gode hjælpere, men den sag er først og fremmest en personlig sag.

Det bliver slægtens løsen i vore dage: Skal vi afkristnes eller bøje knæ for sagaen fra Nazaret. Det er det hovedpunkt, hvorom kampen vil komme til at stå i vort land og allerede står, selv om det sker uden for megen bulder.

Det må folket have opmærksomheden henvendt på, om vi skal tage vel mod de goder, friheden og grundloven kan give os. Det dikterer os en opgave, der er værd at løse, og hvorunder vi kan gå frejdigt frem og løfte pundet hver i sin stilling. Går vi ikke den vej, kan udviklingen blive til ulykke og udslettelse af vort folk.

Vi skal ikke blot se tilbage på udviklingen, men også op mod toppen. Vi når den vel ikke, men skal stile ustandseligt efter den. Bruger vi vort frihedsbrev sådan, gør det ikke så nøje, at vi kun er et lille folk. Lever vi blot på et positivt grundlag, skal vort folk nok bestå. Vort folk leve! (hurra og stærkt bifald.)

Afslutning.

Pastor ***Meinertsen*** bragte alle tre talere en tak for de gode ord, de havde talt, og efter at den gamle korsfarersang "Dejlig er jorden" var sunget, rettede han en særlig tak til forstander Dam, som den mand, der havde stået i spidsen for arbejdet for at få disse møder i stand. Samtidig sagde han Dam tak for det store arbejde, han havde udført i den gerning på Brøderup Højskole, som han nu stod i begreb med at forlade. I de sidste 20 år har ingen gjort så stort et indskud i folkelivet i Sydsjælland som Emil Dam. Der er mange elever, og der er i Sydsjælland mange hjem, som gerne vil sige Dam tak herfor. Han er ikke selv til stede, men vi beder fru Dam tage denne vor hilsen med hjem til sin mand. Foreløbig bliver de jo her; men vi vil gerne her sige dem begge tak for deres gode, trofaste arbejde for åndslivets og folkelivets vækst i Sydsjælland. Emil Dam og hans hustru leve! (stærke hurra).

Fru ***Dam*** takkede herfor og bragte alle en tak for den venlighed, hvormed befolkningen her gennem de 24 år altid var kommet dem i møde.

Mødet sluttede derefter med "Alt står i Guds faderhånd".

Grundlovsfesten i Mogenstrup.

——

Grundlovsfesterne i Mogenstrup har nu bundet hel Tradition, og som de store Kildemarksdage i gamle Tider er Mogenstrup nu paa Grundlovsdagen Samlingspunktet for vide Kredse i Sydsjælland.

Ogsaa i Aar strømmede Folk i store Skarer til Mogenstrup paa 5. Junidagen. Omkring Talerstolen, hvorfra i Aar Pastor Helweg, Idestrup, Højskolelærer Monrad, Ryslinge, og Højskoleforstander Moritz Madsen, Rødkilde, førte Ordet, var sikkert samlet over 3000 Mennesker.

Med særlig Interesse lyttede man til den sidste af disse Talere. Moritz Madsen vil jo som vordende Forstander for Brøderup Højskole om kort Tid faa sin Virksomhed her i Sydsjælland, og der var i den store Forsamling mange, som her for første Gang havde Lejlighed til at lære den ny Forstander at kende. Madsen gav i sin Tale en Oversigt over Udviklingen i de sidste Menneskealdre og sluttede med et Alvorsord til hver enkelt personlig om at klare sit Gudsforhold, om vort Folk ellers skal faa Lykke af denne rige Udvikling. Talen vandt stærk Tilslutning fra Tilhørerne og gav sikkert alle det bedste Indtryk af den Mand, der skal løfte Arven efter Emil Dam paa Brøderup.

I Tilknytning hertil sluttede Mødets Leder, Pastor Mejnertsen Mødet med en smuk Afskedshilsen til Dam, idet han udbragte et med stærke Hurraer besvaret Leve for Dam og hans Hustru med Tak for det store Indskud, Dam i den sidste Snes Aar har gjort i Aandslivet i Sydsjælland, en Hilsen Fru Dam i sin Mands Fraværelse bevæget takkede for.

Der kom en Vaar til Dannebang.

Pastor Meinertsen, Mern, bød velkommen paany til Grundlovsfest i Mogenstrup. Grundloven er der i disse Dage talt saa meget om, saa det vilde han overlade til de 180 Rigsdagsmænd at forhandle videre om. Imidlertid maa vi leve Livet under den gamle Grundlov. Hvilke Mangler den end har, saa har den dog været en god Ven for vort Folk. En Udvikling som den, der er sket under den, har vort Folk ikke før set. Ganske vist spiller mange Kræfter med ind, baade ude og inde fra, men Grundloven har givet Betingelserne for, at disse Kræfter kunde røre sig frit. Vi vil haabe, det maa lykkes vore Lovgivere at skabe os en ny Grundlov, som i Fremtiden kan virke til Velsignelse for Fædrelandet. Grundloven leve! (Hurra!)

Vort Modersmaal er dejligt.

Pastor Helweg, Idestrup,

havde ladet det amerikanske Stjernebanner rejse ved Talerstolen, da han efter Opfordring vilde tale om de Danske i Amerika, hvem han havd boet iblandt i mange Aar og senere besøgt.

Overalt paa Jorden findes der Danskere, men i kendelige Flokke bor de kun under 4 Bannere: Dannebrog, det tyske Ørnebanner, det amerikanske Stjernebanner og Argentinas blaa-hvide Flag. Om de tre af disse Flag har Danske sunget deres Pris. Endnu er det jo ikke kommet saa vidt, at Dannebrog og Ørnebannere maa vaje frit Side om Side, men Dannebrog maa liste rundt i Krogene. Det vil blive en herlig Stund, naar Tyskerne kommer saa vidt, at de vil lade Dannebrog vaje sammen med Ørnebanneret som det nu gør det med Stjernebanneret. Jeg haaber denDag maa komme, saa vist som jeg tjener en Herre, der har givet mig Lov at elske mine Fjender og derved fritaget mig for at bære Tyskerhad.

Stjernebanneret er kun 134 Aar gammelt. Ideen til det stammer fra en Mand af dansk Oprindelse, Abraham Marcussen fra dansk Vestindien. Under Frihedskrigen dannede han en Borgerbæbning i Philadelfia, som han gav et Banner med 13 hvide og røde Striber, pegende paa de 13 Kolonier, som dannede de første Fristater. Det Flag blev senere antaget som Koloniernes og hejstes første Gang 1. Januar 1776 af George Washington. Dets egentlige Fødselsdag blev dog først 14. Juni 1777, da man indførte det blaa Unionsmærke foroven med en Stjerne for hver af Staterne.

Dette Flag fortæller om det fredelige Samvirke, som skal være mellem alle disse Stater og de mange Folkeslag, som mødes derovre. Samvirke, det er deres folkelige Katekismus, og den er betydelig bedre end den, der er autoriseret her hjemme. Dens eneste to Paragrafer er meget praktisk indgraveret paa deres Sølvmønter og kommer derved alle Amerikanere for Øje. Der staar paa dem: „Af mange gør vi et" og „Vi tror paa Gud". Paa Guldmønterne staar det samme, men paa en anden Maade, i Billedet af Ørnen med Stavknippet i Kloerne, Sindbilledet paa, at Enighed gør stærk.

Dette Samvirke er da ogsaa nødvendigt og kan nok have det store Enhedsmærke nødig: Vi tror paa Gud. Landet er 200 Gange saa stort som Danmark og Befolkningen 45 Gange saa stor. Og saa bestaar den af alle mulige Folkeslag og optager hver Dag Tusinder af ny Indvandrere i sig. Det skal der et stærkt Folkelegeme til — tænk blot hvor besværligt det er for en svensk Spækhøker, der kommer hertil, at faa Indfødsret i Danmark. Men i Amerika kommer de fremmede med Vilje til at lade sig indarbejde i Folket, og derfor gaar det.

De Danske, der kommer derover, vokser ligesom alle de andre fast til dette Land og dets Flag, men dog bevarer de dybt i Hjerterne Kærligheden til Danmark. Det erfarer man saa ofte. Da Taleren sidst var i Amerika paa Besøg, blev han saaledes opsøgt af en ham temmelig fremmed Mand. Nu havde denne Mand hørt, at Helweg havde været Præst i Vallekilde og boet paa den Jord, hans Forældre en Gang havde ejet — derfor maatte han hen og tale med ham. Det fik Barnemindet til at vælde op i denne Mand. Barnemindet er langt, men Julemindet er det lyseste, og naar Julen kommer, saa springer Mindevældet hos dem alle derovre, og noget bedre end lyse, hyggelige Juleminder kan man ikke give sine Børn at drage ud med.

give sine Børn at drage ud med.

Nu er der opstaaet en dansk-amerikansk Folkelitteratur, hvorigennem vi kan lære Dansk-Amerikanerne at kende. Først og fremmest gennem de af Karl Larsen og Pastor Fejlberg udgive Breve fra Udvandrere, men ogsaa i Amerika er der skrevet megen dansk Litteratur, som er værd at kende.

Mange af de Danske, der drog ud, har fundet Lykken i dette Folkestævnets Land. Haardt kan Landet tage paa sine Sønner og Døtre, men det har skænket mange af dem Friheden og det Fristed, som de trængte til. Og altid drages de derover igen, naar de kommer herhjem. Og spørger man hvorfor, er Svaret: For vore Børns Fremtid. Det er netop derpaa, man skal maale et Lands Godhed og Regeringens Dygtighed, om den kan skaffe Fremtid for Landets Børn. Ikke for de rige — de kan klare sig selv — men for de fattiges Børn (Bifald) Det er for at finde denne Fremtid, at de er rejst derover, og derfor skal vore bedste Ønsker følge dem. Det danske Folk under de fire Bannere længe leve! (Hurra og stærkt Bifald).

Nu velkommen enhver under Ungdommens Tag,

Højskolelærer Monrad, Ryslinge,

mindede om den Begivenhed, der skete paa den grundlovgivende Rigsdag d. 7. Maj 1849, da Venstre opgav sit eget Standpunkt og gik med til det Brun-Jespersenske Forslag og derved sikrede Grundlovens Vedtagelse.

Denne Begivenhed viser, at Politik altid har været Samarbejde, Forhandling, eller om man vil: Akkord. Det er Forudsætningen for Politik under den Grundlov, vi nu lever under, hvad vi ofte har set Eksempler paa. Saadan gik man ogsaa paa Akkord under Juni-Grundloven. Og det bliver man sikkert nødt til under enhver Forfatning, ogsaa selv om vi faar afskaffet alle Privilegier, hvad jeg paa det kraftigste maa tilraade.

Der er dog noget, man ikke maa gaa paa Akkord med, nemlig Spørgsmaal, hvor det gælder ens Tro, altsaa i dette Tilfælde ens folkelige Tro.

Forsvarssagen er f. Eks. saadan en Trossag. Vi Forsvarsvenner kan ikke bevise, at vi nødvendigvis maa have et ydre Værn, men det er vor Tro, at vi ikke kan bestaa som Nation, hvis vi en Gang skulde komme under fremmed Herredømme, om ikke vi forinden gør alt, hvad vi kan, for at forhindre dette. Derfor kan vi ikke forhandle, om vi skal have et Forsvar eller Selvopgivelse.

En anden Trossag er den almindelige Valgret. Vi kan ikke bevise, at den alm. Valgret baader Danmark bedst, men vi tror det. Der er et religiøst Moment i den alm. Valgret, men ogsaa et nationalt. Danmark har nemlig ikke som vore store Naboer Raad til at lade et Stykke af Folkeageren ligge Brak. Alle Evner og Kræfter i vort Folk maa tages i Brug, og den alm. Valgret er den store Plov, der kan pløje ny Lag i Folket op til Solen. Det er en Tro, og derom kan ikke forhandles.

Ellers gælder det, at Politik er Forhandling, men den er mere end det, den er Ansvar. Et Parti saavel som den enkelte skal kunne beherske sig og forstaa sit Ansvar for at kunne handle, saaledes som det skete d. 7. Maj 1849. Det var Mænd, og en Daad, der var Mænd værdige. Det er Handling, vi trænger til her hjemme.

Det er navnlig Stillingen til Ansvaret, der skiller os i Forfatningskampen. Ved Vedtagelsen af Menighedsraadsloven saa vi saaledes fra konservativ Side en vis Ængstelse for at lade Menighederne selv faa Ansvaret for Præstevalget. Og dog maa vi langt videre i kirkelig Frihed. Menighederne maa have Ret til at vælge til Præst, hvem de vil, selv om vedkommende ikke er cand. theol. Kirkelig Frihed er ikke kirkelig Tøjlesløshed, men Valget fremmer Væksten som intet andet, og det har altid været Grundlovens Mening at stille Folket selv overfor Ansvaret ogsaa paa dette Omraade.

Ogsaa i Skolespørgsmaalet har der vist sig Ængstelse for Ansvaret, men her kommer den fra Socialdemokraterne, saaledes som den viste sig i deres Forslag om den tvungne Undervisning for Ungdommen fra 14—18 Aar. Socialdemokraterne tager vel særlig Sigte paa den hjemløse Ungdom i Storbyerne, og det maa indrømmes, at her er en stor Opgave at løse. Men vi Grundtvigianere tror ikke, det gøres ved den tvungne Undervisning. Det skal være frivilligt. Eleverne skal stilles overfor Ansvaret for deres egen Dygtiggørelse, og Lærerne og vi alle skal føle Ansvaret for Danmarks Ungdom. En tvungen Skole vil nok faa Elever, men daarlige Elever.

Man skal ikke slette Ansvaret, men flytte det, ud fra de upersonlige Statsinstitutioner og ud til hver enkelt af os, saa vi bliver os dette Ansvar bevidst.

Der er talt saa meget om Junigrundlovens Aand. Det var netop den Aand, der vilde gøre det danske Folk til et handledygtigt, samarbejdende Folk som kendte sit Ansvar. Et Leve for, at det danske Folk altid maa være saadan! (Hurra og Bifald).

Efter et Ophold paa en Timestid, der benyttedes til at tømme Madkurvene for Aftensmaden, fortsattes Mødet med Sangen „Nu skal det aabenbares", hvorefter Ordet blev givet til

Højskoleforstander Moritz Madsen:

Det er gavnligt af og til at kaste Blikket tilbage over den Vej, vi gaar, og hver Gang, vi passerer en 5. Juni, er der Grund til at foretage et saadant Tilbageblik over Folkelivet. Det er let nok at staa og kræve ind og vække Tvivl og Misfornøjelse, men bedre er det at appellere til Taknemligheden, og den Slægt, der lever nu, har Grund til at være taknemlig.

Ser vi tilbage over Udviklingen, siden vi fik Grundloven, er det vel Vemod i Glædesbægret. Grundloven ligger syg i dise Dage, siger man, men den har vel blot en Skavank, som kan rettes. Junigrundloven har vi jo ikke helt og fuldt, men dog har vi Grund til at se med Taknemlighed paa den Udvikling, vort Folk er undergaaet i de sidste Menneskealdre.

Det gælder paa alle Omraader, i det økonomiske Liv, som i de Forhold, hvorunder vi lever vort daglige Liv. Hvor meget lettere er vort Arbejde ikke blevet ved alle de moderne Maskiner. Hvilken Udvikling er der ikke sket med Samfærdselsmidlerne. Og hvor helt anderledes er det ikke nu end i Stavnsbaandets Tid, nu da vi samles til Gymnastik- og Skytefester, eller som her i Dag, ikke til Markedsgøgl og Dans, men om Talerstolen.

Det er Friheden, Grundloven, der har givet Pulsslaget ind i Folkelegemet og taget alle disse Kræfter i Brug.

Og det gælder ogsaa de Omraader, der ligger dybere. Hvor helt anderledes er det ikke med Oplysningen nu, og naar vi tænker tilbage paa den Tid, da „Mester Erik" og Ramseterperiet var det vigtigste i Skolerne. Nu forstaar vi, hvad Grundtvig sagde, at det gælder Skolen for Livet, og saaledes som Kristen Kold saa det, at det levende Ord maa ind i Skolerne. Kundskaber alene gør det ikke. Brøst paa Karakter, Viljekraft og Følelseslив er Skyld i mange Menneskers Forlis. Det gælder det om at tage Sigte paa i Børneskolen og senere i Ungdomsskolen. Det har da ogsaa de fleste Lærere nu Forstaaelse af, at det er Personlighedens Krav, det gælder om.

Det er en Udvikling, det er værd at sige Tak for, og den er sket i Følge af Friheden, det, vi kalder Aanden fra 1848.

I 1788 kom Løsnet fra Frankrig: Frihed, Lighed og Broderskab. Og ret forstaaet — ikke Lighed paa Frihedens Bekostning — saa er det jo en Udvikling henimod dette Maal, der arbejdes paa i alle civiliserede Stater og stræbes efter i al god Lovgivning paa det sociale Omraade.

Saa er der det store Spørgsmaal, om vi Mennesker under denne store Udvikling er bleven lykkeligere og bedre? Ellers er det hele jo et meget tvivlsomt Gode. Det gælder om, vi har forstaaet at optage noget af alt dette i vort Naturel og i vort Følelseslив og lært at sige Tak, eftersom vi faar det bedre, ellers er al vor Kultur ikke meget bevendt.

Der har levet Folk i Oldtiden, som var lige saa langt, om ikke længere i Kultur end vi, Romerfolket. Og saa endte det dog med, at dette Folk, da det satte sig hen og vilde nyde Tilværelsen, i kort Tid raadnede op og gik til Grunde. Grunden hertil var dets Gudløshed. Det vilde ikke anerkende den ny Magt, der kom frem i Verden med Kristendommen, og som var den største Modsætning til Romernes Jernregimente. Det er det store Spørgsmaal, om vi forstaar Tiden og dens Udvikling. Det var noget nyt, der lød til Romerne i Kristendommen, men det er det samme, der lyder til os i vore Dage. Det nytter ikke at stille sig paa Standpunktet: ikke at ville bøje sig for nogen aabenbaret Religion, men stole paa den evige menneskelige Udvikling. Den er det skralt med. Tilværelsen her paa Jorden ved vi jo er begrænset, og at alt Liv her skal udslukkes, som det er sket paa andre Kloder. Det Maal kan det ikke nytte at sætte sig. Der er da kun tilbage at søge ind i os selv og finde det, vi føler vi er i Slægt med, ind til det evig ny Spørgsmaal: Er der en Gud til? Det nytter ikke at gaa til Præst, Bibel eller Trosordet. Vi skal først og fremmest til os selv og spørge der og faa Svaret der. Saa kan det andet blive os gode Hjælpere, men den Sag er først og fremmest en personlig Sag.

Det bliver Slægtens Løsen i vore Dage: Skal vi afkristnes eller bøje Knæ for Sagaen fra Nazaret. Det er det Hovedpunkt, hvorom Kampen vil komme til at staa i vort Land og allerede staar, selv om det sker uden saa meget Bulder.

Det maa Folket have Opmærksomheden henvendt paa, om vi skal tage vel mod de Goder, Friheden og Grundloven kan give os. Det dikterer os en Opgave, der er værd at løse, og hvorunder vi kan gaa frejdigt frem og løfte Pundet hver i sin Stilling. Gaar vi ikke den Vej, kan Udviklingen blive til Ulykke og Udslettelse for vort Folk.

Vi skal ikke blot se tilbage paa Udviklingen, men ogsaa op ad mod Toppen. Vi naar den vel ikke, men skal stile ustandseligt efter den. Bruger vi vort Frihedsbrev saadan, gør det ikke saa nøje, at vi kun er et lille Folk. Lever vi blot paa et positivt Grundlag, skal vort Folk nok bestaa. Vort Folk leve! (Hurra og stærkt Bifald.)

Afslutning.

Pastor Mejnertsen bragte alle tre Talere en Tak for de gode Ord, de havde talt, og efter at den gamle Korsfarersang „Dejlig er Jorden" var sunget, rettede han en særlig Tak til Forstander Dam, som den Mand, der havde staaet i Spidsen for Arbejdet for at faa disse Møder i Stand. Samtidig sagde han Dam Tak for det store Arbejde, han havde udført i den Gerning paa Brøderup Højskole, som han nu stod i Begreb med at forlade. I de sidste 20 Aar har ingen gjort saa stort et Indskud i Folkelivet i Sydsjælland som Emil Dam. Der er her mange Elever, og der er i Sydsjælland mange Hjem, som gerne vil sige Dam Tak herfor. Han er ikke selv til Stede, men vi beder Fru Dam tage denne vor Hilsen med hjem til sin Mand. Foreløbig bliver de jo her; men vi vil gerne her sig dem begge Tak for deres gode, trofaste Arbejde for Aandslivets og Folkelivets Vækst i Sydsjælland. Emil Dam og hans Hustru leve! (Stærke Hurra).

Fru Dam takkede herfor og bragte alle en Tak for den Venlighed, hvormed Befolkningen her gennem de 24 Aar altid var kommet dem i Møde.

Mødet sluttede derefter med „Alt staar i Guds Faderhaand".

Grundlovsmøde 5.6.1914

Folkemødet
i Mogenstrup Skov
Fredag d. 5. Juni (Grundlovsdagen).

Mødet begynder Kl. 2½ med Taler af Professor Lehmann, Lund, Forf., Prof. Karl Larsen, København, og Pastor N. Jensen, Jernved. Et Orkester vil musicere paa Festpladsen, hvor der kan faas ikke-spirituøse Drikke. Madkurve kan medbringes. I Tilfælde af ugunstigt Vejr holdes Mødet i Salen paa Kroen. Adgangen betales med 35 Øre. Cyklestald og godt Staldrum forefindes.

Dam, Brøderup, Meinertsen, Mern, J. Bendtsen, Bonderup, Schmidt, Lille-Næstved, J. P. Larsen, Ring, J. Nielsen, Eskildstrup, J. Madsen, Baarse, A. Larsen, Lundby, Halse, Vordingborg, H Petersen, Sværdborg, P. Christensen, Skibbinge, J. P. Larsen, Lille-Næstved, J Hansen, Abbednæs, P. Frandsen, Dysted, Christiansen, Staunstrup, Lorck, Næstved, R. Petersen, Sipperup, Petersen, Redaktør, Præstø, Rs Jensen, Ugledie, Andreasen, Fodby, Ole Fr. Olsen, Blangslev, P. Larsen, Østergaard, Ørslev, Arnholtz, Næstved.

Næstved Tidende 29.5.1914

Næstved Tidende den 6.6.1914:

5. Juni-Mødet
i Mogenstrup.

Mødet i Mogenstrup d. 5. juni blev i år som de foregående år et stort møde, der havde samlet deltagere fra hele Sydsjælland. Da forstander Dam indledede, var der vel kun et tusind mennesker omkring talerstolen, men i løbet af en halv times tid var forsamlingen mere end fordoblet. Der var mindst et par tusind, måske halvtredie, under professor Lehmanns foredrag, og den opmærksomhed, der var at spore helt ud i forsamlingens periferi, var vidne om, at der var forbindelse mellem talerne og den store tilhørerkreds.

Det har undertiden været nødvendigt at påtale den uro, der har hersket ude i den yderste yderkreds ved disse møder. En sådan påtale var der ikke den mindste grund til ved denne lejlighed. Kun sjældent ser man en så stor forsamling time efter time følge talerne med større agtpågivenhed end her.

Forstander Dam,

Brøderup, bød på Indbydernes vegne talere og forsamling velkommen. Det var tiende år, man indbød til folkemøde på grundlovsdagen, og den tilslutning, man år efter år kunne glæde sig ved, turde tages som et vidnesbyrd om, at der var trang til sådanne sammenkomster, og forhåbentlig ville det samme blive tilfældet i fremtiden.

Det kunne se ud til, at det blev den sidste grundlovsdag, man fejrede under den nugældende grundlov. Det ser ud, som en ny grundlov i nær fremtid vil stå op i forynget skikkelse lig den fugl "Føniks", hvorom sagnet fortæller. Det går her som andre steder, der kræves ny livsformer. Det gamle må med større eller mindre mellemrum vige for det ny, give plads for ny livsformer, og selv om en sådan omvæltning volder kamp og rivninger, så er den nødvendig. Livet kræver stadig en udvikling, der afsætter ny livsformer. Der er i sådanne tider mange, der kun nødig ser de gamle former forsvinde, og der kan være anledning til på den sidste grundlovsdag

Taler 1: Professor **Karl Larsen**, København
http://da.wikipedia.org/wiki/Karl_Larsen_(forfatter)

Taler 2: Professor **Edvard Lehmann**, Lund
http://www.denstoredanske.dk/Dansk_Biografisk_Leksikon/Historie/Religionshistoriker/Edvard_Lehmann

Taler 3: Pastor **Niels Jensen**, Jernved

2081 betalende voksne deltagere a' 0,35 kr.

Karl Larsen

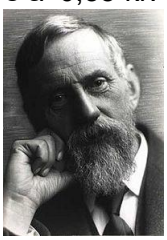
Edvard Lehmann

under den nuværende grundlov at mindes den med et leve, idet vi samtidig ønsker, at det ny, der skal fødes ud af det gamle, må få sådanne former, at det kan virke til fremme af alt det gode i vort folkeliv. Grundloven leve!

Professor Karl Larsen

tegnede i den følgende timestid nogle interessante billeder af den danske soldat, som han gik og stod i 1864, såvel soldaten fra bondelandet som fra storbyen, og af den danske officer på de tider. Ingen her i landet har vel bedre betingelser for at tegne sådanne billeder end netop professor Karl Larsen, som har samlet breve i tusindvis fra den tid, breve fra soldaten på feltfod til hans hjem og breve fra hjemmene til den unge søn eller den unge mand, som befinder sig på krigsskuepladsen ovre i Sønderjylland. Professor Larsen har ikke alene samlet breve af denne art i stor mængde; men han har samtidig gransket dem flittig, og han behandler sit stof med omhu og dyb forståelse således, at de ofte meget primitive streger og rids under hans vejledning bliver til virkelighedstro billeder af den danske soldat og de danske hjem med de tanker og forestillinger, som på den tid optog sindene. Disse billeder tydeliggjordes yderligere ved hjælp af en række citater af breve, udvekslet mellem den unge søn og hans hjem, mellem den unge mand og hans hustru i hjemmet eller mellem den unge, pligttro officer og hans forældre og søskende. Alle sammen afspejler de de forskelligartede, overfladiske eller dybere sjælelige følelser, der giver sig udtryk hos et moderne folk under en moderne krig.

Hvor interessant et sådant emne kan være for tilhørerne, især når det behandles med den kyndighed og klarhed, som professor Larsen behandler det, følger det af sig selv, at det ikke lader sig gengive med noget udbytte i et referat. De mange citater, der kaster lys over billederne, lader sig ikke referere, og de mange fine streger, som professoren trak op som ramme om billederne, lader sig endnu mindre gengive. Som følge deraf skal vi ikke indlade os på noget referat. Det ville være uret både mod taleren og hans emne, og det ville kun give læserne "stene for brød".

Man sang, efter at professor Larsen havde afsluttet sit foredrag: ”Der er et yndigt land”, og forstander ***Dam*** bragte professoren mødets tak for de udmærkede billeder, der var oprullet i hans foredrag.

Professor Edv. Lehmann

var mødets anden taler:

Vi synger, som vi nys sang, at ”Der er et yndigt land”; men skal et land føle sig lykkeligt, må det være sundt og stærkt. Rigtig lykkelig har Danmark kun været af og til. Thi Danmark har været et hærget land, til tider et slet regeret land; men der har hver gang rejst sig efter sine nederlag.

En god tid havde Danmark i Valdemarernes tid, da det sad fast i sadlen, hvorom Ingemanns romaner beretter. Og det, Ingemann fortæller i disse romaner, er ikke digt alt sammen. Det blev dog ikke helt godt, hverken i Valdemarernes eller dronning Margrethes tid. Først efter kong Frederik den Anden kom der en lykkelig tid for Danmark, Renæssancetiden, da Tycho Brahes navn kastede glans over Danmarks navn, og da Birgitte Gøye grundlagde sin skole i Herlufsholm. Da havde man magt, og da var der penge i landet. Da kunne man synge: ”Der er et yndigt land”.

Da landet atter under Christian den Fjerde blev styrtet i ulykke, var årsagen dertil kongens mangel på politisk dygtighed. Vi mistede omsider de skånske provinser - den største ulykke, der nogen sinde har ramt Danmark. Man skal glemme, siger man, også sorgens og nederlagets dage; men man skal ikke glemme sig selv dum. Vi skal lære af ulykkerne, lære, hvorledes Danmark har lidt under de ulykkelige krige, og komme nederlag, som Frederik den Sjettes ukloge politik førte os ind i. Han havde især et godt øje til Napoleon, men var imod England, indtil det endte med det frygtelige bombardement og den derefter følgende statsbankerot. Hele Norge gik tabt som ved et pennestrøg, uden at der blev gjort noget for at beholde det. Det var en skændsel.

Vi nærmer os nu 1864. Der var i gamle dage intet fjendskab mellem Danmark og Tyskland. Man betragtede hinanden som fælles ætlinge af de gamle germaner. Men i slutningen af trediverne begyndte det. Da begyndte man syd på at mene, at det var uværdigt bestandigt at skulle tækkes et land, som var bankerot. Man sagde som så, at når Norge kunne slippe fri uden sværdslag, kunne andre det også. Og herfra stammer spliden mellem Danmark og naboerne mod syd.

Vi synger endnu om, at der er et yndigt land, men vi skulle tænke på, hvad der bør gøres for at holde skønheden og yndighederne vedlige, så man fremdeles kan føle sig glad og lykkelig i det. Til lykke hører også styrke, og til styrke hører forstand. Det er undertiden sagt, at det ikke er forstanden, men hjertet, det kommer an på, således som Hostrup synger i en sang, som jeg hader ganske ekstraordinært: ”Jeg rutter med glædens og håbets ord”, og hvori han taler om, at medens ”statsmanden tygger på sin tørre negl, så flyver glad jeg for fulde segl”.

Men må jeg bede om, at der på ungdommens båd altid sidder en styrmand, der har tørre negle, og som ikke styrer båden på grund. Der er navnlig to egenskaber, vi ikke må glemme at agte på, og det er *kraft* og *kløgt*. Når Danmark fra et stort land er bleven et lille land, må vi indrette os som små stater, lægge os efter kløgt. Vi har ikke råd til at spille mere op, hvad vi foretog os i 1864, bør aldrig mere gentages. Vi vidste dengang ikke, hvem vi indlod os med. Vi vidste ikke, hvilken magt Prøjsen var bleven.

Ikke langt herfra, på Iselinge, sad en dag i år 1863 to mænd og talte sammen, Aagaard og Monrad. Aagaard var en stor tyskerhader og ville frem for alt have krig. Monrad frarådede denne tanke under henvisning til, hvordan Tyskland havde udviklet sig som krigsførende magt. Det var i et af Monrads lyse øjeblikke; men han havde også sine mørke øjeblikke, da han ikke kunne modstå lysten til at indlade sig på dette eksperiment. På et sådant eksperiment indlader vi os ikke mere.

Men der er andre punkter, hvor vi nu til dags ikke har kløgt nok. Jeg taler ikke om hverken udenrigs- eller indenrigspolitik, men kun om vort politiske liv. Og her minder jeg om, at det giver styrke at have en god økonomi. Med andre ord: At vi kan

betale vor gæld.

Grundlovsdagen er en festdag for politisk og personlig frihed. Men hvad er det at være fri? Der er en form for frihed, jeg særlig priser, og det er frihed for kreditorerne. Det er godt at være fri for dem. Det vidste allerede Wessel, da han skrev om den skyldner, der bæver, når en kreditor banker på hans dør med ivrig næve. Vi taler så meget om forsvarsbevægelsen. Men et land, der ikke kan betale sin gæld til udlandet, kan heller ikke værne sig mod udlandet. Vi bør stræbe hen imod, at den blomstrende velstand, vi ser omkring os, også fører til økonomisk selvstændighed. Vi skal for poesien ikke glemme det daglige livs prosa - det daglige brød, vi beder om. Det vindes ikke i livets festlige øjeblikke, men ved to egenskaber:

Arbejdsomhed og
sparsommelighed

Skal de store guldstrømme, der flyder til os fra England, straks gå videre til Tyskland og Frankrig, hvad glæde har vi så af dem, og hvad glæde har vi så af, at vort landbrug er oparbejdet til den stilling, det indtager. Der må arbejdes og spares i hjemmene, selv om det giver ”hårde negle”. Og velstand i det enkelte hjem fører til velstand i staten.

Tyskland er det mest arbejdsomme og sparsommelige land, der findes. Der forstår man at arbejde som ingen andre steder, og der forstår man også at få lidt tilovers. Jo mere vi lader vor velstand flyde ud over landets grænser, desto svagere står det enkelte hjem, og desto svagere står også staten i så fald.

Jeg vil ønske for Dem alle en god frihedsdag, ikke blot 5. juni, men også om 6 dage, når vi skriver den 11. juni, således at vi som fri mænd kan stå på vort eget - at Danmark må blive solvent. Til denne frihed hører forstandighed, arbejdsomhed og sparsommelighed. Får vi atter disse egenskaber i højsædet, da bliver vort land lykkeligt, og da kan vi atter synge:

”Det land endnu er skønt.”

Et kraftigt bifald hilste professor Lehmann, da han sluttede sin tale. Den var som altid klar og fyndig, rig på en række træffende bemærkninger af den slags, der ikke fordufter lige med det samme.

Efter en times pause fortsattes mødet med

Pastor Jensen, Jernved,
som taler.

På grundlag af folkevisen om Valdemar den Andens dronning gav pastor Jensen en skildring af Dronning Dagmar-stiftelsen, idet han fremhævede den bøhmiske prinsesses mange ædle træk, som de er gengivne i folkevisen, såvel de, der fortæller om den politiske betydning, hun fik, som de, der beretter om hendes fremragende egenskaber som husmoder og ikke mindst som kristen kvinde. Denne åndfulde skildring af en sjælden harmonisk personlighed blev ligesom de to foregående foredrag hørt med meget interesse. Vi skal ikke referere den; det ville være at gøre den uret.

Forstander ***Dam*** sluttede ved 8-tiden mødet med en tak til talerne for de gode ord, de havde haft at sige, og til forsamlingen for den opmærksomhed, der havde hersket under alle tre foredrag.

Mødet i Mogenstrup d. 5. Juni blev i Aar som de foregaaende Aar et stort Møde, der havde samlet Deltagere fra hele Sydsjælland. Da Forstander Dam indledede, var der vel kun et Tusind Mennesker omkring Talerstolen; men i Løbet af en halv Timestid var Forsamlingen mere end fordoblet. Der var mindst et Par Tusind, maaske halvtredie, under Professor Lehmanns Foredrag, og den Opmærksomhed, der var at spore helt ud i Forsamlingens Periferi, var Vidne om, at der var Forbindelse mellem Talerne og den store Tilhørerkreds.

Det har undertiden været nødvendigt at paatale den Uro, der har hersket ude i den yderste Yderkreds ved disse Møder. En saadan Paatale var der ikke mindste Grund til ved denne Lejlighed. Kun sjældent ser man en saa stor Forsamling Time efter Time følge Talerne med større Agtpaagivenhed end her.

Forstander Dam,

Brøderup, bød paa Indbyhdernes Vegne Talere og Forsamling velkommen. Det var tiende Aar, man indbød til Folkemøde i Mogenstrup paa Grundlovsdagen, og den Tilslutning, man Aar efter Aar kunde glæde sig ved, turde tages som et Vidnesbyrd om, at der var Trang til saadanne Sammenkomster, og forhaabentlig vilde det samme blive Tilfældet i Fremtiden.

Det kunde se ud til, at det blev den sidste Grundlovsdag, man fejrede under den nugældende Grundlov. Det ser ud, som en ny Grundlov i nær Fremtid vil staa op i forynget Skikkelse lig den Fugl „Føniks", hvorom Sagnet fortæller. Det gaar her som andre Steder, der kræves ny Livsformer. Det gamle maa med større eller mindre Mellemrum vige for det ny, give Plads for ny Livsformer, og selv om en saadan Omvæltning volder Kamp og Ribninger, saa er den nødvendig. Livet kræver stadig en Udvikling, der afsætter ny Livsformer. Der er i saadanne Tider mange, der kun nødig ser de gamle Former forsvinde, og der kan være Anledning til paa den sidste Grundlovsdag under den nuværende Grundlov at mindes den med et Leve, idet vi samtidig ønsker, at det ny, der skal fødes ud af det gamle, maa faa saadanne Former, at det kan virke til Fremme af alt det gode i vort Folkeliv. Grundloven leve!

Professor Karl Larsen

tegnede i den følgende Timestid nogle interessante Billeder af den danske Soldat, som han gik og stod i 1864, saavel Soldaten fra Bondedelandet som fra Storbyen, og af den danske Officer paa de Tider. Ingen her i Landet har vel bedre Betingelser for at tegne saadanne Billeder end netop Professor Karl Larsen, som har samlet Breve i Tusindvis fra den Tid, Breve fra Soldaten paa Feltfod til hans Hjem og Breve fra Hjemmene til den unge Søn eller den unge Mand, som befinder sig paa Krigsskueplads-sen ovre i Sønderjylland. Professor Larsen har ikke alene samlet Breve af denne Art i stor Mængde; men han har samtidig gransket dem flittig, og han behandler sit Stof med Omhu og dyb Forstaaelse saaledes, at de ofte meget primitive Streger og Rids under hans Vejledning bliver til virkelighedstro Billeder af den danske Soldat og de danske Hjem med de Tanker og Forestillinger, som paa den Tid optog Sindene. Disse Billeder tydeliggjordes yderligere ved Hjælp af en Række Citater af Breve, udvekslet mellem den unge Søn og hans Hjem,

mellem den unge Ægtemand og hans Hustru i Hjemmet eller mellem den unge, pligttro Officer og hans Forældre og Søskende. Allesammen afspejler de de forskelligartede, overfladiske eller dybere sjælelige Følelser, der giver sig Udtryk hos et moderne Folk under en moderne Krig.

Hvor interessant et saadant Emne kan være for Tilhørerne, især naar det behandles med den Kyndighed og Klarhed, som Professor Larsen behandler det, følger det af sig selv, at det ikke lader sig gengive med noget Udbytte i et Referat. De mange Citater, der kaster Lys over Billederne, lader sig ikke referere, og de mange fine Streger, som Professoren trak op som Ramme om Billederne, lader sig endnu mindre gengive. Som Følge deraf skal vi ikke indlade os paa noget Referat. Det vilde være Uret baade mod Taleren og hans Emne, og det vilde kun give Læserne „Stene for Brød".

Man sang, efter at Professor Larsen havde afsluttet sit Foredrag: „Der er et yndigt Land", og Forstander Dam bragte Professoren Mødets Tak for de udmærkede Billeder, der var oprullet i hans Foredrag.

Professor Edv. Lehmann

var Mødets anden Taler:

Vi synger, som vi nys sang, at „Der er et yndigt Land"; men skal et Land føle sig lykkeligt, maa det være sundt og stærkt. Rigtig lykkeligt har Danmark kun været af og til. Thi Danmark har været et hærget Land, til Tider et slet regeret Land; men det har hver Gang rejst sig efter sine Nederlag.

En god Tid havde Danmark i Valdemarernes Tid, da det sad fast i Sadlen, hvorom Ingemanns Romaner beretter. Og det, Ingemann fortæller i disse Romaner, er ikke Digt altsammen. Det blev dog ikke helt godt, hverken i Valdemarernes eller i Dronning Margrethes Tid. Først under Kong Frederik den Anden kom der en lykkelig Tid for Danmark, Renæssancetiden, da Tycho Brahes Navn kastede Glans over Danmarks Navn, og da Birgitte Gøye grundlagde sin Skole ude i Herlufsholm. Da havde man Magt, og da var der Penge i Landet. Da kunde man synge: „Der er et yndigt Land".

Da Landet atter under Christian den Fjerde blev styrtet i Ulykke, var Aarsagen dertil Kongens Mangel paa politisk Dygtighed. Vi mistede omsider de skaanske Provinser — den største Ulykke, der nogen Sinde har ramt Danmark. Man skal glemme, siger man, ogsaa Sorgens og Nederlagets Dage; men man skal ikke glemme sig selv dum. Vi skal lære af Ulykkerne, lære, hvorledes Danmark har lidt under de ulykkelige Krige, og

Krige, der kunde have været undgaaet.

Man taler tit nedsættende om Oldenborgerne og nævner med Foragt Ordet Absolutisme. Men Absolutisme var ikke altid saa skadelig. Den betød i sin Tid det samme, som man nu udtrykker i Ordet Bureaukratisme, Embedsmandsvælde, Styret fra Ministerierne eller Kollegierne, som de kaldtes paa den Tid. Dette Styre var ikke det værste; hvad der var værre, var dette, at der kom en Haand fraoven, som forstyrrede den Udvikling, der var begyndt, og den Haand var altid en kongelig Haand.

I første Halvdel af det attende Aarhundrede grydede den Friheds Morgen, der kom med Bernstoffernе. Det blev en god Tid for Danmark; vor Handelsmagt begyndte at blive England en farlig Konkurrent i de oversøiske Lande, og det borgerlige Liv begyndte at blomstre. Men saa kommer de grusomme Nederlag, som Frederik den Sjettes ukloge Politik førte os ind i. Han havde især et godt Øje til Napoleon, men var imod England, indtil det endte med det frygtelige Bombardement og den derefter følgende Statsbankerot. Hele Norge gik tabt som ved et Pennestrøg, uden at der blev gjort noget for at beholde det. Det var en Skændsel.

Vi nærmer os nu 1864. Der var i gamle Dage intet Fjendskab mellem Danmark og Tyskland. Man betragtede hinanden som fælles Ætlinge af de gamle Germaner. Men i Slutningen af Trediverne begyndte det. Da begyndte man syd paa at mene, at det var uværdigt bestandigt at skulle tækkes et Land, som var bankerot. Man sagde som saa, at naar Norge kunde slippe fri uden Sværdslag, kunde andre det ogsaa. Og herfra stammer Spliden mellem Danmark og Naboerne mod Syd.

Vi synger endnu om, at der er et yndigt Land, men vi skulde tænke paa, hvad der bør gøres for at holde Skønheden og Yndighederne vedlige, saa man fremdeles kan føle sig glad og lykkelig i det. Til Lykke hører ogsaa Styrke, og til Styrke hører Forstand. Det er undertiden sagt, at det ikke er Forstanden, men Hjertet, det kommer an paa, saaledes som Hostrup synger i en Sang, som jeg hader ganske ekstraordinært: „Jeg rutter med Glædens og Haabets Ord", og hvori han taler om, at medens Statsmanden „tygger sin tørre Regl, saa flyver glad jeg for fulde Sejl".

Men maa jeg bede om, at der paa Ungdommens Baad altid sidder en Styrmand, der har tørre Regle, og som ikke styrer Baaden paa Grund. Der er navnlig to Egenskaber, vi ikke maa glemme at agte paa, og det er Kraft og Kløgt. Naar Danmark fra et stort Land er bleven et lille Land, maa vi indrette os som smaa Stater, lægge os efter Kløgt. Vi har ikke Raad til at spille mere op. Hvad vi foretog os i 1864, bør aldrig mere gentages. Vi vidste den Gang ikke, hvem vi indlod os med. Vi vidste ikke, hvilken Magt Prøjsen var bleven.

Ikke langt herfra, paa Iselinge, sad en Dag i Aaret 1863 to Mænd og talte sammen, Aagaard og Monrad. Aagaard var en stor Tyskerhader og vilde frem for alt have Krig. Monrad fraraadede denne Tanke under Henvisning til, hvordan Tyskland havde udviklet sig som krigsførende Magt. Det var i et af Monrads lyse Øjeblikke; men han havde ogsaa sine mørke Øjeblikke, da han ikke kunde modstaa Lysten til at indlade sig paa dette Eksperiment. Paa et saadant Eksperiment indlader vi os ikke mere.

Men der er andre Punkter, hvor vi nutildags ikke har Kløgt nok. Jeg taler ikke hverken om Udenrigs- eller Indenrigspolitik, men kun om vort økonomiske Liv. Og her minder jeg om, at det giver Styrke at have en god Økonomi. Med andre Ord: at vi kan

betale vor Gæld.

Grundlovsdagen er en Festdag for politisk og personlig Frihed. Men hvad er det at være fri? Der er en Form for Frihed, jeg særlig priser, og det er Frihed for Kreditorerne. Det er godt at være fri for dem. Det vidste allerede Wessel, da han skrev om den Skyldner, der bæver, naar en Kreditor banker paa hans Dør med ivrig Næve. Vi taler saa meget om Forsvarsbevægelsen. Men et Land, der ikke kan betale sin Gæld til Udlandet, kan heller ikke værne sig mod Udlandet. Vi bør stræbe henimod, at den blomstrende Velstand, vi ser omkring os, ogsaa fører til økonomisk Selvstændighed. Vi skal for Poesien ikke glemme det daglige Livs Prosa — det daglige Brød, vi beder om. Det vindes ikke i Livets festlige Øjeblikke, men ved to Egenskaber:

Arbejdsomhed
og Sparsommelighed.

Skal de store Guldstrømme, der flyder til os fra England, straks gaa videre til Tyskland og Frankrig, hvad Glæde har vi saa af dem, og hvad Glæde har vi saa af, at vort Landbrug er oparbejdet til den Stilling, det indtager. Der maa arbejdes og spares i Hjemmene, selv om det giver „haarde Regle". Og Velstand i de enkelte Hjem fører til Velstand i Staten.

Tyskland er det mest arbejdsomme og sparsommelige Land, der findes. Der forstaar man at arbejde som ingen andre Steder, og der forstaar man ogsaa at faa lidt tilovers. Jo mere vi lader vor Velstand flyde ud over Landets Grænser, desto svagere staar det enkelte Hjem, og desto svagere staar ogsaa Staten i saa Fald.

Jeg vil ønske for dem alle en god Frihedsdag, ikke blot 5. Juni, men ogsaa om 6 Dage, naar vi skriver d. 11. Juni, saaledes at vi som fri Mænd kan staa paa vort eget— at Danmark maa blive solvent. Til denne Frihed hører Forstandighed, Arbejdsomhed og Sparsommelighed. Faar vi atter disse Egenskaber i Højsædet, da bliver vort Land lykkeligt, og da kan vi atter synge:

„Det Land endnu er skønt."

Et kraftigt Bifald hilste Professor Lehmann, da han sluttede sin Tale. Den var som altid klar og fyndig, rig paa en Række træffende Bemærkninger af den Slags, der ikke forduftet lige med det samme.

Efter en Times Pause fortsattes Mødet med

Pastor Jensen, Jernved,

som Taler.

Paa Grundlag af Folkevisen om Valdemar den Andens Dronning gav Pastor Jensen en Skildring af Dronning Dagmar-Skikkelsen, idet han fremhævede den bøhmiske Prinsesses mange ædle Træk, som de er gengivne i Folkevisen, saavel de, der fortæller om den politiske Betydning, hun fik, som de, der beretter om hendes fremragende Egenskaber som Husmoder og ikke mindst som kristen Kvinde. Denne aandfulde Skildring af en sjælden harmonisk Personlighed blev ligesom de to foregaaende Foredrag hørt med megen Interesse. Vi skal ikke referere den; det vilde være at gøre den Uret.

Forstander Dam sluttede ved 8-Tiden Mødet med en Tak til Talerne for de gode Ord, de havde haft at sige, og til Forsamlingen for den Opmærksomhed, der havde herskет under alle tre Foredrag.